

Heidi Aaltonen

AVAIMIA MONIKULTTUURISUUSKASVATUKSEEN

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto
2012

AVAIMIA MONIKULTTUURISUUSKASVATUKSEEN

Aaltonen, Heidi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Huhtikuu 2012
Ohjaaja: Rajaniemi, Kari
Sivumäärä: 32
Liitteitä: 1

Asiasanat: monikulttuurisuuskasvatus, suvaitsevaisuus, varhaiskasvatus

---

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda opas monikulttuurisuuskasvatuksessa hyödynnettäväksi lasten parissa työskenteleville. Suomi ja vastaavasti lasten kasvuympäristö monikulttuuristuu nopeasti kasvavan maahanmuuton myötä. Opinnäytetyön ja sen myötä syntyneen oppaan tavoitteena oli vastata kasvavaan tarpeeseen edistää suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden ymmärtämistä monikulttuurisuuskasvatuksen avulla.

Ajatus eettisen arvomaailman edistämisestä varhaiskasvatuksessa synnytti oppaan Yhteinen maailma – avaimia monikulttuurisuuskasvatukseen. Opas toimii tiedollisena ja toiminnallisena monikulttuurisuuskasvatuksen työkaluna lasten kanssa työskenteleville ohjaajille ja kasvattajille. Opas on tarkoitettu käytettäväksi pääasiallisesti 3-6-vuotiaiden lasten kanssa, mutta sen soveltaminen myös muiden ikäryhmien kanssa on mahdollista. Oppaan sisältö on luotu mahdollisimman helppokäyttöiseksi ja monipuoliseksi. Oppaaseen on koottu ja tuotettu tietoa sekä toimintamenetelmiä monikulttuurisuuskasvatukseen liittyen.

Oppaan sisällön toimivuutta kokeiltiin kertaluontoisesti kahden eri lapsiryhmän parissa 3-6-vuotiaiden lasten kanssa. Näin pääsin näkemään kuinka hyvin opas soveltui eri ikäryhmien kanssa käytettäväksi. Samalla oli mahdollisuus saada suoraa sanallista ja reaktioiden kautta ilmenevää palautetta lapsilta toiminnan kiinnostavuudesta. Toiminnan suunnittelu pohjautui oppaan sisältöön ja aineiston käyttöä sovellettiin ajallisesti ja sisällöllisesti ikätason mukaan. Pääosin soveltaminen tapahtui niin, että toimintaa ja pohdintaa yksinkertaistettiin ja selkeytettiin pienempien lasten kanssa. Lapset olivat kiinnostuneita ja innostuneita toiminnasta ja siihen liittyvästä keskustelusta. Myös työntekijältä saatu palaute oli positiivista. Oppaan testaaminen käytännössä ei aiheuttanut muutoksia oppaan sisältöön, mutta joitakin muutoksia tein kasvattajille tarkoitettuihin toiminnan toteuttamisen ohjeisiin niitä selkiyttääkseni.

KEYS TO MULTICULTURAL EDUCATION

Aaltonen, Heidi

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services.

April 2012

Supervisor: Rajaniemi, Kari

Number of pages: 32

Appendices: 1

Keywords: multicultural education, tolerance, early childhood education

---

The purpose of this thesis was to create a guide about multicultural education for people working with children. Finland is getting more multicultural due to increasing immigration, thus the early education environment is increasingly diversified as well. Thesis and the created guide are a response to growing need for enhancing tolerance and understanding difference.

Idea of advancing ethical values in early education generated the guide Shared world – keys to multicultural education. The guide is an informative and functional tool in multicultural education for instructors and educators working with children. It is meant to be used mainly with children aged 3-6 but it is possible to adapt it with other age groups as well. The guide is made to be as user friendly and versatile as possible. It contains collected and generated information and functional methods considering multicultural education.

Content of the guide was experimented with three different groups of children aged 3-6. This was a way to see how well the guide adapted into practice with diverse age groups. It was also an opportunity to get straight feedback verbally and throughout reactions from children about attractiveness of activities. Planning activities was based on the content of the guide. Age level was taken in consideration when planning the duration and content of activities. This meant mainly simplifying and shortening the duration of activities and discussion when operating with younger children. They were interested and enthusiastic about activities and discussions considering it. Feedback from co-workers was also positive. Testing the guide in practice didn't cause changes in the content of the guide. I did make some changes in the instructions on how to execute activities to simplify them.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	LAIT, SÄÄDÖKSET JA PERIAATTEET VARHAISKASVATUKSEN TAUSTALLA	6
2.1	Lapsen oikeuksien sopimus	6
2.2	Suomen perustuslaki	7
2.3	Laki päivähoidosta	7
2.4	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	8
2.5	Varhaiskasvatuksen etiikka ja arvot.....	8
3	MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	9
3.1	Monikulttuurisuus käsitteenä.....	10
3.2	Monikulttuurisuuspolitiikka Suomessa	11
3.3	Monikulttuurisuuskasvatuksen lähtökohdat	12
3.4	Monikulttuurisuuskasvatus.....	13
4	LAPSI MONIKULTTUURISESSA YMPÄRISTÖSSÄ	15
4.1	Vähemmistökulttuuria edustava lapsi ja monikulttuurisuuskasvatus	16
4.2	Valtaväestöön kuuluva lapsi ja monikulttuurisuuskasvatus	18
5	KASVATTAJA MONIKULTTUURISESSA YMPÄRISTÖSSÄ.....	19
5.1	Kasvattajan rooli suvaitsevaisuuden edistäjänä.....	19
5.2	Kasvattajan itsereflektio	20
6	OPAS MONIKULTTUURISUUSKASVATUKSEEN	21
6.1	Oppaan tausta ja tavoitteet	21
6.2	Oppaan hyöty.....	23
6.3	Oppaan luomisen prosessi	23
6.4	Oppaan soveltaminen	26
6.4.1	Toimintatuokio 1	27
6.4.2	Toimintatuokio 2	28
	LÄHTEET	30
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Maailma on muuttunut monin tavoin suhteellisen pieneksi ja helposti tavoitettavaksi. Teknologian kehittyminen ja matkailun lisääntyminen on tuonut monet maat lähelle meitä huolimatta maantieteellisestä etäisyydestä. Tiedämme median kautta enemmän kuin koskaan maista, joissa emme ole vierailleet. Myös matkustusmahdollisuudet sekä – vaihtoehdot ovat laajentuneet ja esimerkiksi Euroopan unioniin liittyminen on tehnyt Suomesta ulkomaille työskentelemään ja asumaan muuttamisen entistä helpommaksi. Erilaiset lisääntyneet vaihtoehdot oman elämän muokkaamiseen ja rakentamiseen ovat osa suomalaisten arkea. Globalisaation myötä monimuotoisuus ja maahanmuutto ovat lisääntyneet myös Suomessa. Ympäristömme muuttuu jatkuvasti heterogeenisemmäksi, kun eri kulttuurien ja maiden edustajien määrä lisääntyy.

Eri kulttuureista Suomeen tulevien tavat ja perinteet voivat poiketa omistamme. Tämä aiheuttaa muutoksia ympäristössämme ja saa ihmiset reagoimaan eri tavoilla. Negatiiviset ilmiöt rasismista syrjintään ovat ikävä kyllä osa suomalaistakin arkea. Mittaukset osoittavat toisinaan positiivisen suhtautumisen lisääntymistä maahanmuuttoa kohtaan, mutta muutoksia tapahtuu nopeasti myös toiseen suuntaan, kuten olemme viime vuosina saaneet todeta. Tarve inhimilliselle erilaisuuden ymmärtämiselle ja suvaitsemiselle kasvaa jokaisen ikäryhmän parissa.

Varhaiskasvatuksen merkitys ihmisen kasvuun on suuri. Se muokkaa lapsista tulevaisuuden aikuisia. Tästä syystä on erityisen merkityksellistä kiinnittää huomiota siihen, millaiset periaatteet ja arvot heijastuvat lasten kasvatusympäristöissä. Pehmeät arvot eivät saisi unohtua. Yhteinen hyvinvointi rakennetaan eettisesti ja moraalisesti lämpimien arvojen pohjaan eikä oikean tai väärän tule olla riippuvaista siitä keneen se kohdistuu. Ihmisoikeudet kuten tasa-arvo ja samanarvoisuus ovat kaikkien oikeuksia. Monikulttuurisuuskasvatuksen valjastaminen osaksi varhaiskasvatusta auttaa meitä rakentamaan huomista parempaa jokaiselle. Sen tavoite on ennen kaikkea

edistää yksilöiden oikeudenmukaisuutta ja samanarvoisuutta sekä inhimillistä arvokkuutta (Löfström, Meri & Talib 2004, 19).

2 LAIT, SÄÄDÖKSET JA PERIAATTEET VARHAISKASVATUKSEN TAUSTALLA

Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimus, perusoikeussäännökset sekä muu kansallinen lainsäädäntö ovat suomalaisen varhaiskasvatuksen perusta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 15). Ne luovat lasten parissa työskentelevien henkilöiden toiminnalle edellytykset, vaatimukset ja tavoitteet. Esittelyssä ovat lait, periaatteet ja säädökset, jotka ovat varhaiskasvatuksessa keskeisiä erityisesti tasa-arvon, monikulttuurisuuskasvatuksen ja suvaitsevaisuuden näkökulmasta katsottuna.

2.1 Lapsen oikeuksien sopimus

Lapsen oikeuksien sopimuksen allekirjoittaneet valtiot sitoutuvat takaamaan jokaiselle lapselle osuuden yhteiskunnan resursseista, oikeuden osallistua päätöksentekoon itseään koskevissa asioissa sekä oikeuden suojeluun ja huolenpitoon. Lapsen edun näkökulmaa painotetaan kaikissa lasta koskevissa toiminnoissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 15.)

Lapsen oikeuksien sopimus määrittelee lapsen sopimusvaltioiden tarjoaman lapsen koulutuksen yhteisiksi tavoitteiksi mm. lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämisen. Tavoitteeksi se määrittelee myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien periaatteiden kunnioittamisen kehittämisen. Lisäksi valtiot pyrkivät kunnioituksen edistämiseen lapsen vanhempia, sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureja kohtaan. Lasta tulee valmistaa vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien,

etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyden hengessä. (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 29 artikla)

2.2 Suomen perustuslaki

Perustuslain säännökset luovat julkiselle vallalle toimintavelvoitteen lapsen suotuisan kasvun edistämiseksi. Perusoikeussäännöksissä on määritelty varhaiskasvatuksen toteuttamisessa olennaisiksi oikeuksiksi mm. yhdenvertaisuus ja kulttuuriset oikeudet. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuus määritellään vapaudeksi olla joutumatta asetetuksi eri asemaan sukupuolen, iän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännöksissä painotetaan lasten oikeutta tulla kohdelluksi tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Myös valtioneuvoston periaatepäätös suvaitsevaisuuden lisäämiseksi ja rasismien ehkäisemiseksi asettaa velvoitteita varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. (Suomen perustuslaki 1999/731 2. luku 6 §; Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 15.)

2.3 Laki päivähoidosta

Laki ja asetus lasten päivähoidosta luo edellytykset päivähoidolle ja varhaiskasvatukselle. Ne määrittävät vähimmäiskriteerit toiminnalle (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 16.) Päivähoidon tulee lain mukaan tarjota lapselle turvalliset, jatkuvat ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioiva kasvuympäristö. Päivähoidon tulee lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaan ja yleinen kulttuuriperinne huomioiden edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä samoin kuin tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta on kunnioitettava. (Laki lasten päivähoidosta 1973/36, 2 a §)

2.4 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatuksen tärkeitä painotusalueita ovat lapsuuden arvokas luonne, lapsuuden vaaliminen ja lapsen ohjaaminen ihmisenä kasvamisessa. Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaavat kasvatuspäämäärät, joihin henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen lukeutuu. Sen edistämiseksi on keskeistä jokaisen lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen. Henkilökohtaista hyvinvointia edistämällä luodaan pohja jokaisen lapsen mahdollisuudelle toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonanaan. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 14.)

Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi on varhaiskasvatuksen ensisijainen tavoite. Hyvinvointia edistetään huolehtimalla lapsen terveydestä, toimintakyvystä ja perustarpeista. Lapsi kokee saavansa arvostusta, hyväksyntää omana itsenään, tulevana kuulluksi ja nähdyksi sekä saavansa vahvistusta terveille itsetunnolle. Lapsi kohdataan hänen yksilöllisten tarpeidensa, persoonallisuutensa ja perhekulttuurinsa pohjalta. Hän kokee olevansa tasa-arvoinen suhteessa muihin riippumatta sukupuolestaan, sosiaalisesta tai kulttuurisesta alkuperästään tai etnisestä taustastaan. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 15.)

2.5 Varhaiskasvatuksen etiikka ja arvot

Sosiaalialan kannalta etiikka ja ihmisoikeudet ovat olennaisia käsitteitä. Sosiaalialan työn voidaan katsota pohjaavan niihin liittyvien kysymysten pohdintaan. Alan tavoitteita ovat hyvän tekeminen, ihmisten auttaminen, muutos ja kehitys. Ammattiasemaan usein liittyvä valta ja mahdollisuus toimia vaikuttajana ihmisen elämässä lisäävät vaatimusta työn eettisyyteen. Ammatillinen etiikka ohjaa päätösten tekoa kaikessa sosiaalisessa työssä. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry 2009, 5.)

Ammatillinen etiikka pohtii työtä ja ammatillisuutta. Yksi kehittyneen ammatillisuuden tunnusmerkki on kyky oman työn ja käytäntöjen pohdintaan. Ammatillinen eettisyys on taitoa reflektoida ja myös kyseenalaistaa omaa toimintaa, sen perusteita ja oikeudenmukaisuutta. Eettiset ohjeet ovat myös väline ammatillisten periaatteiden

tunnetuksi tekemiseen. Ohjeistus on tarpeen muilta saadun arvostuksen lisäämiseksi, mutta myös jotta ammattikunta tuntisi arvostusta itseään kohtaan. Ohjeistus tukee ammatti-identiteettiä ja lisää uskoa oman työn merkitystä ja mahdollisuuksia kohtaan. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry 2009, 5-6.)

Vaatus eettisyydestä liitetään monesti tunteisiin: oikealta tuntuvat teot ovat hyviä tekoja. Tunteet voivat kuitenkin johtaa harhaan, siksi ne eivät voi toimia etiikan yksinomaisena pohjana. Myöskään toiminnan hyväksyttävyyys ei pelkästään riitä etiikan perustaksi. Ainoa mahdollinen perusta eettisesti ja moraalisesti kestäväälle toiminnalle on ehdoton kohdattavan ihmisen yksilöllisyyden ja ihmisarvon kunnioittaminen. Yksityiskohtaisten ohjeiden luominen eettistä toimintaa ajatellen ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä kysymykset oikeasta ja väärästä tulevat esiin usein ennalta-arvaamattomissa tilanteissa. Ohjeita on joka tapauksessa tärkeää arvioida sekä kehittää jatkuvasti uudelleen. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry 2009, 6.)

3 MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Monimuotoisuus on muutakin kuin kieli, ulkonäkö tai kulttuuri. Jokaisella päiväkodin henkilöllä on oma ainutlaatuinen taustansa, oli kyse sitten lapsesta tai aikuisesta. Erilaiset arvot ja maailmankuvat ovat mukana kaikessa toiminnassa sekä jokaisessa kohtaamisessa heijastuen asenteista ja toimintatavoista. Ne vaikuttavat oppimisympäristön suunnitteluun, lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen samoin kuin kasvatuskumppanuuden luomiseenkin. Kulttuuritaustat ja yksilölliset luonteenpiirteet antavat valtavan voimavaran, mikäli niitä osataan arvostaa ja hyödyntää. Monimuotoisuus voi rikastuttaa varhaiskasvatuksen arkea monin eri tavoin, jos esimerkiksi kulttuureja tai uskontoja ei tarkastella rajoitteina tai taakkoina. (Kuusisto 2009, 5.)

Erilaisuus on käsite, joka liittyy jokaiseen ihmiseen. Jokainen ihminen on uniikki ja samalla muista poikkeava. Kahta täysin samanlaista ei ole, vaikkakin samankaltaisia fyysiseen olemukseen ja persoonallisuuteen liittyviä piirteitä voidaan kyllä löytää.

Samankaltaisuus ja erilaisuus ovat molemmat sanoja, joita on hyvä harjoitella tuntemaan sopivassa suhteessa. Empatiakykyä lisää taito samaistua toiseen ihmiseen ja havaita häntä katsoessaan jotain itsestään tuttua. Erilaisuutta suvaitsemaan ja arvostamaan oppii huomattessaan, ettei itsekään ole täysin samanlainen kenenkään toisen kanssa.

On tärkeää kiinnittää huomiota, millaisin perustein erilaisuutta arvioidaan. Jokainen on omaksi itsekseen kasvaneena ihmisenä ainutkertainen. Identiteetin muodostumiseen puolestaan vaikuttaa lukemattoman moni asia, kulttuuritausta yhtenä tekijänä. Sen ei kuitenkaan tule nousta muita vaikuttajia suurempaan rooliin tarkastellessa. Sen vaikutukset on hyvä ymmärtää, mutta sen taakse tulee osata katsoa. Monikulttuurisuuskasvatuksessaan lasta ei tule liian vahvasti profiloida muista erilaisiksi ainoastaan kulttuurinsa perusteella.

3.1 Monikulttuurisuus käsitteenä

Monikulttuurisuuden käsite on monimerkityksellinen ja tämän vuoksi hankala käyttää. Väärinkäsitysten välttämiseksi on hyvä tarkentaa, mitä sillä tarkoitetaan. Sanaa monikulttuurisuus voidaan käyttää kuvaamaan yhteiskunnan tai yhteisön tilannetta tai määritellä tarkemmin ilmiötä, joka käsitteeseen sisältyy. Kuvailevana käsitteenä käytettäessä monikulttuurisuudella voidaan tarkoittaa, että jossain maassa asuu useisiin kansoihin kuuluvia ihmisiä. Tällöin viitataan ainoastaan kulttuuriseen moninaisuuteen. Tämän määritelmän nojalla Suomea voidaan pitää monikulttuurisena maana, siitä huolimatta ettei Suomea ole aikaisemmin määriteltä monikulttuuriseksi. (Talib & Paavola 2010, 26.)

Monikulttuurisuus viittaa usein kuitenkin epäsuorasti ryhmien välisiin suhteisiin. Tällöin käsitettä määriteltäessä tulisi puhua enemmistöryhmien ja vähemmistöryhmien välisistä suhteista. Lisäksi tulisi keskustella myös vähemmistöryhmien keskinäisistä suhteista. Nämä tekijät ovat olennaisia monikulttuurisuutta tarkastellessa. Tärkeitä tekijöitä ovat myös yksittäisten ihmisten väliset suhteet, asenteet ja käyttäytyminen. Monikulttuurisuuskeskusteluun liittyy usein myös rasismiin, ennakkoluuloihin ja suvaitsevaisuuteen kohdistuvat kysymykset. (Talib & Paavola 2010, 26.)

Monikulttuurisuuskäsitteen rinnalla käytetään usein myös termiä interkulttuurisuus. Termi voidaan ymmärtää monikulttuurisuuden käsitettä laajemmaksi. Se viittaa kulttuurien väliseen passiiviseen ja aktiiviseen vuorovaikutukseen, dialogiin ja toisilta oppimiseen. Enemmistöjen tapauksessa kyse on monikulttuurisessa yhteiskunnassa elämisestä ja erilaisuuden kunnioittamisesta. Vähemmistöiltä taas odotetaan niiden tietojen ja taitojen oppimista, jotka mahdollistavat enemmistökulttuurissa menestymisen. Interkulttuurisuuden termin katsotaan sisältävän enemmistöjen ja vähemmistöjen kasvatuksen yhteiskunnassa. (Löfström, Meri & Talib 2004, 20; Talib & Paavola 2010, 26.)

Tarkastellessa monikulttuurisuutta käsitteenä on hyvä selkeästi määritellä, puhutaanko vain maahanmuutosta ja maahanmuuttajiin liittyvistä kysymyksistä vai luetaanko muitakin ilmiöitä monikulttuurisuuteen (Talib & Paavola 2010, 26.). Tässä opinnäytetyössä käytän monikulttuurisuuskäsitettä varhaiskasvatusympäristön tilannetta kuvaavana käsitteenä. Monikulttuurisuus päivähoidossa voi käsittää lapsiryhmääkin laajemman kehyksen lukien mukaan henkilöstön sekä asiakaspiirin kokonaisuudessaan. Opinnäytetyössä monikulttuuriseksi ryhmäksi rajautuvat kuitenkin päivähoidon lapsiryhmät. Maahanmuuttotasaisten lasten omaan kulttuuriin tutustuminen ja esittely tuodaan esiin, mutta interkulttuurisuuden näkökulma on myös vahvasti mukana. Oppaassa ei ole paneuduttu suomalaiseen kulttuuriin, sillä tavallisesti sen esiin tuominen on osa päivähoidon maailmaa. Ei pidä kuitenkaan jättää huomiotta sitä seikkaa, että monikulttuurisessa yhteisössä tai ryhmässä myös suomalaisuus on yksi kulttuuri.

3.2 Monikulttuurisuuspolitiikka Suomessa

Monikulttuurisuuspolitiikka voidaan löyhästi käsittää valtakulttuuria myötäileväksi tavaksi muistuttaa varovasti päättäjiä erilaisten kulttuurien, arvojen ja traditioiden olemassaolosta. Etninen tasa-arvo, suvaitsevaisuus ja kulttuurinen moniarvoisuus ovat suomalaisen monikulttuurisuuspolitiikan kirjattuja arvoja. Tavoitteet antavat suuntaa kunnissa toteutettavalle maahanmuuttajien vastaanotolle. Maahanmuuttajien integraation kannalta on tärkeää, millaista heihin kohdistettava kotouttamis- ja vä-

hemmistöpolitiikka on samoin kuin millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia heillä on. Suomi on sitoutunut toimimaan syrjimättömyyden ja tasavertaisuuden periaatteiden mukaan. (Talib 2005, 13 - 14.)

Suomalainen monikulttuurisuuspolitiikka pyrkii noudattamaan integraatiomallia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajilla katsotaan olevan Suomen kansalaisina samat velvoitteet sekä oikeudet kuin muillakin kansalaisilla. Maahanmuuttajien oman kulttuurin ajatellaan olevan tasavertaista kansalaisuutta vahvistava tekijä. Maahanmuuttajien kieltä, uskontoa ja kulttuuriperintöä ei ainoastaan suvaita ja suojata syrjimiseltä, vaan niitä tuetaan ja vahvistetaan aktiivisesti. (Paavola & Talib 2010, 41)

3.3 Monikulttuurisuuskasvatuksen lähtökohdat

Monikulttuurisuus on tullut viime vuosina osaksi myös lasten maailmaa erilaisin tavoin. Monikulttuurisuus on läsnä myös päivähoitossa (Paavola & Talib 2010, 12). Maahanmuuttajataustaisten lasten määrä sen piirissä on kasvanut ja monikulttuurisuus on tullut vähintään sanana tutuksi. Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat pitävät sisällään mainintoja monikulttuurisuuden huomioimisesta varhaiskasvatuksessa. (Hujala & Turja 2011, 233.) Monikulttuurisuuskasvatuksen merkitys ja määrä kasvaa hiljalleen lisääntyvän tarpeen myötä. Ei kuitenkaan riitä, että monikulttuurisuuskasvatus tuodaan ilmiönä tai toimintaperiaatteena esiin. On tärkeää, että tarjolla on tietoa siitä mitä monikulttuurisuuskasvatus käytännössä tarkoittaa. Varhaiskasvatuksen toimintaperiaatteet vaikuttavat hyviltä erityisesti jos paneutuu varhaiskasvatussuunnitelmiin, niin valtakunnalliseen kuin varhaiskasvatussyksiköiden omiin. Niissä ei kuitenkaan tuoda esiin toimintamalleja tai sitä, miten periaatteet käytännössä huomioidaan. Toisaalta tämä on toki ymmärrettävää, sillä kovin tiukkaan varhaiskasvatuksen arkea ei ole mielekästä määritellä. On kuitenkin tärkeää, että tarjolla on arvopohjan lisäksi tietoa myös siitä, millaista kulttuurisesti vastuuntuntoinen opetus todellisuudessa tarkoittaa.

Monikulttuurisuuskasvatuksen merkitystä pohtiessa on hyvä määrittää myös ne tavoitteet ja päämäärät, joihin sen avulla on tarkoitus pyrkiä ja miettiä kenen hyväksi

monikulttuurisuuskasvatus tapahtuu. Tarkoituksellista ei ole järjestää monikulttuurisuuskasvatusta päivähoidon arkea piristäväksi, vivahteeltaan eksoottiseksi tai pin-tapuolisesti eri kulttuureista tietoa välittäväksi toiminnaksi. Parhaimmillaan monikulttuurisuuskasvatuksessa korostuu arkinen ja realistinen, mutta myös innostunut ja kiinnostunut ote. Tämä ei tarkoita sitä, ettei eri kulttuuritaustaisten lasten omia kulttuureja voitaisi tuoda esiin. Unescon kulttuurisen moninaisuuden julistus määrittelee yhdeksi kulttuuriseksi oikeudeksi vapaus tuoda kulttuurinen moninaisuus kaikkien ulottuville. On siis huolehdittava siitä, että kaikki kulttuurit voivat ilmaista itseään ja tehdä itsensä tunnetuksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut.)

3.4 Monikulttuurisuuskasvatus

Kulttuurivähemmistöihin lukeutuville lapsille tulee taata mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa sekä oman kulttuuripiirinsä että suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Varhaiskasvatus järjestetään tavanomaisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä. Yleiset varhaiskasvatuksen tavoitteet ja lapsen kulttuuritaustan ja äidinkielen huomioon ottaminen ovat Suomessa julkisen varhaiskasvatuksen perusta. Varhaiskasvatusta toteuttaessa edellytyksenä on hyvä kulttuurinen ymmärrys. Sen avulla voidaan taata erilaisten perheiden lasten ja vanhempien kasvatukselle asettamien tavoitteiden tasavertainen ja vastavuoroinen käsittely henkilöstön ja vanhempien kesken. Lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan perehdytään. Niitä arvostetaan ja ne tulevat näkyviksi varhaiskasvatuksen arjessa. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 39 - 40.)

Kriittisen kasvatuksen näkökulma korostaa sitä, ettei ole olemassa vain tietylle ryhmälle tarkoitettua monikulttuurisuuskasvatusta. Kasvatuksen yksi keskeinen kaikkia ja erityisesti valtaväestöä koskeva näkökulma on moninaisuuden ymmärtämisen ja kulttuurien tuntemuksen toimiminen yhteiselon lähtökohtana. Kulttuureihin tutustumisen ei tule muodostua päivähoidon arkea piristäväksi eksotiikaksi. (Paavola & Talib 2010, 13)

Varhaiskasvatuksen parissa toteutettavaa monikulttuurisuuskasvatusta voidaan toteuttaa erilaisista perusteista ja lähtökohdista. Vastakohta monikulttuuriselle kasva-

tukselle on yksikulttuurinen kasvatus, jossa kasvatuksen ja opetuksen pedagogiset käytännöt toteutetaan pääasiallisesta valtakulttuurin näkökulmasta. Monikulttuurisesta kasvatuksesta ei ole yhtenäisesti käytettyä määritelmää. Joitakin lähtökohtia ja perusedellytyksiä monikulttuurisuuskasvatukselle on kuitenkin olemassa. (Hujala & Turja 2011, 237.)

Perinteisessä opetuksessa on tavoitteena tarjota eri kulttuureista tuleville lapsille sellaiset taidot, tieto, kieli ja arvot, joita häneltä edellytetään yhteiskuntaan sosialisointiin. Tällaisen lähestymistavan avulla pyrkimyksenä on rakentaa lapsille siltoja ja auttaa heitä saavuttamaan samat kognitiiviset tiedot ja taidot kuin keskimääräisellä oppijalla on. Vähemmistökulttuuria edustavilta lapsilta pyritään pyyhkimään heidän oman kulttuurinsa piirteet ja vahvistamaan valtakulttuurin piirteitä. (Hujala & Turja 2011, 238) Perinteistä opetuksen mallia tarkastellessa on mielestäni selvää, että tarve suhtautumisen muutokseen on ollut ja on edelleen olemassa. On tärkeää tarjota vähemmistökulttuurien edustajille niitä tietoja ja taitoja, joita he tarvitsevat integroituaan yhteiskuntaamme. Tämä ei saisi kuitenkaan tarkoittaa sitä, että kosketus omaan kulttuuriin menetetään tai siihen kohdistuvaa syrjintää pitäisi joutua kohtamaan. Varhaiskasvatuksellekin on muiden tieteiden tapaan tyypillistä itseään korjaava ja tietoa uudistava luonne. Suhtautuminen monikulttuurisuuteen on kohdannut muutoksia ja uusia näkemyksiä on syntynyt. Maailmankuvaa avartavien ja suvaitsevaisuutta lisäävien näkemysten esiintuomista ei tulisi lopettaa. Monikulttuurisuuskasvatuksen kautta on mahdollista edistää inhimillisiä ja suvaitsevaisia arvoja.

Myönteisiin ihmissuhteisiin keskittyvä lähestyminen monikulttuurisuuskasvatuksessa painottaa erityisesti ihmisten välisiä suhteita ja niiden laadullisuutta. Erilaisuus on hyväksyttävä asia ja päämääränä on tasapainoinen yhteiselo rotuun, sosiaaliluokkaan, sukupuoleen tai vammaan katsomatta. Kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten välinen vuorovaikutus on väline yhteisöllisyyden, suvaitsevaisuuden ja hyväksynnän saavuttamiseen. Erilaisuuteen tutustutaan yhteistyötaitoja opettelemalla, roolipelejä pelaamalla ja luomalla kokemuksia, joiden päämääränä on kasvattaa lasten kunnioitusta toisiaan kohtaan. (Hujala & Turja 2011, 238.)

Yksi tapa lähestyä monikulttuurista kasvatusta on tarkastella erityisesti yhtä tiettyä ryhmää ja sen kulttuuria. Valittua ryhmää ja kulttuuria tarkastellaan historiallisen

taustan, aseman ja saavutusten kautta. Niitä käsitellään yhdessä ryhmän näkökulmasta. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta ja tutustua niihin vähemmistöryhmiin, jotka ovat edustettuina lapsiryhmässä. Lähestymistavan lähtökohtaisena ajatuksena on näkemys siitä, että tieto rakentuu sosiaalisesti. Tämä ilmenee käytännössä siten, että esiin tuodaan myös muita kuin länsimäisen yhteiskunnan luomia kuvia ja käsityksiä kyseessä olevasta ryhmästä. Tällä tavoin voimistetaan lasten oikeustajun kehittymistä, ryhmätietoisuutta sekä valtaväestön ymmärrystä vähemmistöryhmiä kohtaan. Tällainen monikulttuurisuuskasvatus pyrkii lisäämään enemmistökulttuuriin lukeutuvien lasten tietoisuutta omista arvoistaan ja tietämyksestään vähemmistökulttuureihin liittyen ja tätä kautta kasvattamaan positiivista suhtautumista niitä kohtaan. (Hujala & Turja 2011, 238.)

Monikulttuurisuuskäsitteen yhteydessä nousee usein esiin myös termi interkulttuurisuus. Termi merkitsee aktiivista kulttuurien välistä vuorovaikutusta, toisin sanoen toisilta oppimista, mahdollista kulttuurien sekoittumista ja keskinäistä sulautumista. Enemmistön kohdalla tämä merkitsee erilaisuuden kunnioittamista ja monikulttuurisessa yhteisössä elämisen oppimista. Vähemmistöltä puolestaan odotetaan enemmistökulttuurissa menestymiseen tarvittavien tietojen ja taitojen oppimista. Interkulttuurinen osaaminen lisää mahdollisuuksia uudentyypisiin vastauksiin ja toimintamalleihin monikulttuurisissa tilanteissa. Osaamisellaan ohjaaja voi vaikuttaa ehkäisevästi vähemmistöön kuuluvien syrjäytymiseen. Kaikki valtakulttuurista poikkeavat, myös suomalaiset, saattavat joutua leimaamisen tai syrjinnän kohteeksi. Lapsen oppimisen kannalta on tärkeää painottaa arvomaailmojen molemminpuolista kunnioitusta ja arvostamista. Erityisesti lapsen näkökulmasta kasvattajan positiivinen suhtautuminen lapsen kulttuuria kohtaan on merkityksellinen. (Löfström, Meri ja Talib 2004, 20; Paavola & Talib 2010, 26, 75.)

4 LAPSI MONIKULTTUURISESSA YMPÄRISTÖSSÄ

Maamme suhtautuu maahanmuuttoon verraten tiukasti. Tästä huolimatta maailma myös meidän ympärillämme on verkostoitumisen myötä pienentynyt ja tullut lä-

hemmäksi elämäämme. Monikulttuurisuudesta on tullut osa arkeamme. Ikävä kyllä suhtautuminen tähän faktaan ei ole aina positiivista. Rasismi, syrjintä ja suvaitsemattomuus ovat myös osa suomalaista arkea. Vähemmistöryhmien edustajat kohtaavat vihamielistä asennoitumista, joka kohdistuu heihin henkisenä ja fyysisenä väärin tekemisenä ja väkivaltana. Tämän riittää aiheuttamaan jonkun käsitys siitä, millainen tietyn värinen, näköinen tai tyylinen ihminen on. Tämä asetelma kuulostaa absurdilta ja hurjalta maailmassa, joka moninaistuu kasvavaa vauhtia ilman että efektiä voidaan pysäyttää. Erityisen epäreilulta tämä tuntuu lasten kohdalla. Lasten maailma ei pääse pakoon erittelyä tai syrjintää ulkonäön, kielen tai esimerkiksi kulttuurin perusteella. Kuitenkin lapsuuden merkitys ihmisen kasvuun on merkityksellisen suuri. On siis tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaisiksi ihmisiksi lapsia kasvatamme. Parhaimmillaan voimme olla mukana vahvistamassa lapsen kokemusta itsestään itsenäisenä, vahvana ja muita tukevana persoonana.

Monikulttuurinen kasvuympäristö voi parhaimmillaan toimia hedelmällisenä maaperänä sekä työkaluna suvaitsevaisuuden ja ymmärryksen lisäämiseen. Sen avulla voidaan luoda lapsille positiivisia kokemuksia ja tunteita erilaisuudesta. Lapsen saamia etuja monikulttuuriseen kasvatusympäristöön kuulumisesta voidaan tarkastella sekä valtaväestöön kuuluvan että vähemmistöryhmää edustavan lapsen näkökulmasta.

4.1 Vähemmistökulttuuria edustava lapsi ja monikulttuurisuuskasvatus

Lapsuuden vahvat siteet ovat vähentyneet muun muassa isovanhempiemme ajan lapsuuteen verrattuna. Sukulaissuhteiden määrä on kasvanut, samoin kuin satunnaisten tuttavuuksien määrä. Kasvatukselliset valtasuhteet ovat monesti epäselviä. Lapsen kasvun ohjaamiseen osallistuvat aikuiset saattavat vaihtua usein, eikä läheskään aina löydy riittävästi aikaa lapsen tuntoihin syventymiseen. Lapsi voi antaa luottamuksensa vain harvoille. Vain harvan kanssa hän voi samaistua ja jakaa sisintään. (Hujala & Turja 2011, 95.) Ammattikasvattajien roolin painoarvo lapsen maailmassa vaikuttavana tekijänä on korostunut muuttuneiden sosiaalisten verkostojen ja yhteiskunnan kehityksen myötä. Yhteisöllisyydessä tapahtuneen murroksen jälkeen on entistä tärkeämpää kiinnittää huomiota sen läheisen ihmissuhteen rakentavaan voimaan, jonka

lasten parissa työskentelevät osaajat hoidokeilleen tarjoavat. Vaikutusvaltamme pienen ihmisen elämään on suuri ja ulottuu parhaimmillaan, tai pahimmillaan, läpi elämän. Ihmisen sisin rakentuu pitkälti lapsuudessa ja myöhemmällä iällä muutoksia jo tapahtuneeseen minuuden kasvuun on vaikea tehdä. Ei voida siis kiinnittää liikaa huomioita siihen, toimimmeko lapsen elämässä pirstaloituneisuutta lisäävänä vai hänen identiteettinsä eheyttä lisäävänä voimana.

Identiteetti on minän kokonaisuus, joka koostuu minäkäsityksestä ja itsestä muodostetusta mielikuvasta. Se on tuntemus pysyvyydestä ja siitä, keneksi on kasvamassa. Identiteetin käsite on kaksijakoinen, se sisältää sekä yksilöllisen että kollektiivisen alueen. Identiteetillä on siis kaksi puolta: ympäristön kokemus ja yksilön kokemus. Yksilöllinen identiteetin alue merkitsee yksilön persoonallisuutta kun kollektiivinen alue viittaa siihen sosiaaliseen järjestelmään, jossa yksilö on kasvanut. Jokainen kasvaa itsekseen moninaisissa suhteissa ympäristöönsä. (Hujala & Turja 2011, 95; Löfström, Meri ja Talib 2004, 36.)

Maahanmuutto ja identiteetti ovat kytköksissä toisiinsa. Maahanmuutto on vakava uhka etenkin nuoren ihmisen identiteetille, sillä muutto vaikuttaa heikentävästi ihmisen tietoisuuteen omasta itsestään ja siitä kuka hän on. Muuton jälkeen oma identiteetti on muokattava uuteen paikkaan, kieleen ja kulttuuriin sopivaksi. Valtaväestön asenteet ja suhtautuminen lapsen edustamaan vähemmistöön ja hänen puhumaansa kieleen ovat tärkeä tekijä maahanmuuttajataustaisten ihmisten identiteetin uudelleenmuokkauksessa. (Löfström, Meri ja Talib 2004, 35–36; Paavola & Talib 2010, 29)

Kasvatuksen vaikutus yksilön identiteetin kehittymiseen on suuri. Sen avulla voidaan vaikuttaa yksilön identiteetin muodostumiseen. Lapsen ja hänen hoivaajansa välille syntyvä luottamuksellinen suhde on yksi edellytys tasapainoiselle kehitykselle. Lapsi rakentaa oman minäkäsityksensä heijastamalla itseään muihin. Kielenkäyttö on aikuisen väline hyväksyttävän käytöksen rajojen tarkentamiseen. Lapsi sisäistää kielen avulla ilmaistuja kuvauksia itsestään ja saattaa muuntua kuvatuskaltaiseksi. Vuorovaikutustilanteessa lapsi siis joko hyväksyy tai hylkää itsestään esitetyt näkemykset. Lapsi kykenee hylkäämään muilta saadun negatiivisen palautteen itsestään, mikäli

hänen identiteettinsä on jo muotoutunut vahvaksi. (Löfström, Meri ja Talib 2004, 37; Paavola & Talib 2010, 60;).

Kulttuurin ja identiteetin välillä vallitsee kiinteä sidos. Kulttuuri-identiteetin merkitys nousee olennaiseksi kulttuurien välisen kohtaamisen yhteydessä. Vanhempien ja eri kulttuuriyhteisöjen kanssa tehdään yhteistyötä lapsen kulttuuriperinteen jatkumisen edistämiseksi. Yhteistyössä tuetaan myös lapsen mahdollisuuksia tuoda esiin omaa kulttuuritaustaansa varhaiskasvatuksessa. Näillä keinoin tuetaan lasten identiteetin vahvistumista. (Löfström, Meri ja Talib 2004, 38; Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 40.)

4.2 Valtaväestöön kuuluva lapsi ja monikulttuurisuuskasvatus

Kirjassa Varhaiskasvatuksen käsikirja (Hujala & Turja 2011, 177–178.) onnistutaan tiivistämään monikulttuurisessa ympäristössä toteutettavan positiivisen arvo- ja etiikkakasvatuksen kautta saadut myönteiset vaikutukset mielestäni mitä parhaalla tavalla. Kirjan mukaan lapsesta kasvaa moraalinen ja eettinen ihminen lämpimässä ja huolehtivassa ympäristössä. Tällaisessa ympäristössä lapsen fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin kehittymisen haasteista ja mahdollisuuksista huolehditaan. Lapsen tunteille annetaan vapaus tulla ilmaistuiksi ja niiden osoittamista kasvatetaan sosiaalisen ja eettisen hyväksyttävyyden suuntaan. Tällaisessa ympäristössä häntä kannustetaan olemaan sosiaalisissa suhteissaan eettinen ja käyttäytymään moraalisesti oikein toista ihmistä kohtaan. Hänelle myös tarjotaan tietoa ympäröivästä yhteiskunnasta, luonnosta ja ympäristöstä ja häntä opetetaan arvioimaan omia tekojaan myös eettiseltä ja moraaliselta kannalta. Hyvässä kasvuympäristössä lapsesta kasvaa hyveellinen, oikeudenmukainen, vastuullinen ja velvollisuudentuntoinen ihminen. Hän osaa nauttia elämästä. Omiin virheisiinsä hän suhtautuu tyynesti, sillä kaikkihan niin tekevät. Virheet eivät lannista lasta vaan saavat hänet ponnistelemaan paremman käytöksen puolesta. Hän osaa pitää kiinni omista oikeuksistaan pitäen samalla huolta myös muiden oikeuksista. Hän osaa taistella rakentavasti ja rauhanomaisesti vääryyttä vastaan.

5 KASVATTAJA MONIKULTTUURISESSA YMPÄRISTÖSSÄ

Kasvattajan merkitys lapsen elämässä on määrittelemättömän suuri. Kasvattaja vaikuttaa aina lapsen kasvuun, tiedosti hän asian tai ei. Parhaimmillaan työtä lapsen kanssa voi tehdä silloin, kun käsittää oman merkittävyytensä lapsen silmissä. Tiedostamattomat ja pohtimatta jätetyt asenteet, sanat ja teot voivat saada aikaiseksi negatiivisia seurauksia. Siispä oman työn reflektointia voidaan yhtenä kasvatusalan työntekijän tärkeimpänä työkaluna. Oman roolin ja sen ilmentymien sekä sen taustalla vaikuttavien asioiden huomioiminen on tärkeää, jotta voi toteuttaa työtään ammattimaisesti. Itsereflektion idean tulisi toteutua kokonaisvaltaisesti kasvatustyötä, jokaisen lapsen kohdalla.

5.1 Kasvattajan rooli suvaitsevaisuuden edistäjänä

Tasa-arvo merkitsee jokaisen ihmisen kohdalla samoja oikeuksia, velvollisuuksia ja mahdollisuuksia. Aikuiset kohtelevat lapsia usein erilaisin odotuksin ja asentein. Tämä tapahtuu usein tiedostamatta, mutta siitä huolimatta ohjaa lapsia ahtaisiin ja rajoittuneisiin rooleihin. Varhaiskasvatuksen parissa tasa-arvossa on kyse siitä tavasta, jolla työntekijä kohtaa lapsen. (Kirves, Stoor-Grenner 2004, 43)

Työntekijät ovat demokratian toteuttajia. Heillä tulee olla valmiuksia kohdata erilaisuus, monikulttuurisuus ja muuttuvan yhteiskunnan haasteet. Ammattilaisten monikulttuurinen osaaminen on yksi tärkeä syrjäytymistä ehkäisevä tekijä. Kohtaamiset ja vuorovaikutustilanteet ovat työn keskeistä aluetta, jossa asiakkaasta huolehtimisen periaate painottuu: jokaista asiakasta kohdellaan asiallisesti ja kunnioittavasti. Arvostava ja kunnioittava ilmapiiri mahdollistavat hyvän ja rakentavan vuorovaikutuksen. Arvostaminen on osa hyvää elämää ja sitä tulee tavoitella sekä edistää. Arvostaminen pitää sisällään sekä ihmisyyden että persoonan arvostamisen. Toisin sanoen se on samanlaisen arvon antamista jokaiselle ja ihmisen ainutlaatuisuuden kunnioittamista. (Mattila 2007, 15; Talib 2005, 9.)

5.2 Kasvattajan itsereflektio

Asiakkaan odotuksena on saada oikeudenmukaista kohtelua. Oikeudenmukaisuus toteutuu arjessa ihmisten välillä. Toisaalta sen toteutuminen edellyttää myös harkittuja rakenteita ja toimintasuunnitelmia. Niillä luodaan perusteet syrjinnän ja epäjohtomukaisen kohtelun ehkäisemiselle. Oikeudenmukaisuus toteutuu käytännössä ihmisten välisenä oikeudenmukaisena suhtautumisena. Osatakseen toimia oikeudenmukaisesti, työntekijä tarvitsee oikeamielisyyttä. Tämä tarkoittaa sisäistä oikeudentuntoa, työntekijän halua ja kykyä toimia niin, että oikeudenmukaisuus toteutuu. Oikeamielisyys merkitsee jokaisen asiakkaan ihmisyyden ja persoonan kunnioittamista ja arvostamista. (Mattila 2007, 27 - 28.)

Lapsen kohtaamisessa lapseen kohdistuu tiedostettuja ja tiedostamattomia käsityksiä, odotuksia ja vaatimuksia. Ne perustuvat nyky-yhteiskunnassa vallitseviin normeihin ja arvoihin, joita aikuiset välittävät lapsille. On tärkeää, että kasvattaja pohtii omaa asennettaan sekä tunnistaa omat tiedostamattomat odotuksena ja asenteensa. Vasta tämän jälkeen aikuinen voi toimia tasa-arvoisesti lapsia kohtaan. (Kirves, Stoor-Grenner 2004, 44)

Monikulttuuristuminen tuo kasvattajan eteen uusia vaatimuksia omaan kasvuun ja toimintaan samoin kuin yhteisöjen muuttumiseen liittyen. Haasteena on monenlaisten lasten kanssa työskentelyn myötä oman arvomaailman uudelleen tarkastelu sekä maailmankuvan laajentaminen. Toiminnan kautta kasvattaja heijastaa ja välittää oppijoille arvojaan ja kuvaansa maailmasta. (Paavola & Talib 2010, 74.)

Ympäristömme muokkaa kulttuuria ja luo ikään kuin suodattimen, jonka läpi tarkastelemme maailmaa. Oman kulttuurin aikaansaama viitekehys määrittää vahvasti tulkintojamme asioiden oikeasta laidasta tai siitä miten asioiden tulisi olla. Kulttuurien kohtaamisen osoittautuessa haasteelliseksi omat arvot peilautuvat vahvana kohdattavaan toiseen henkilöön. Tällöin esimerkiksi suomalaisten perusarvojen merkitys kasvaa entistä tärkeämmäksi. (Mattila 2007, 29; Paavola & Talib 2010, 13, 77.)

Monikulttuurisuutta tarkastellessa törmätään usein hyvinkin stereotyyppiseen ajatteluun. Tällaisissa tilanteissa kulttuurit nähdään muuttumattomana ilmiönä, ilman että

muutokselle annettaisi tilaa huolimatta valtaväestön asettamasta muutoksen vaatimuksesta ja toisaalta mahdollisesta ryhmän jäsenten omasta muutoshalusta. Stereotyyppinen ajattelu saattaa aiheuttaa sen, että lapsi nähdään ikään kuin ennalta määriteltynä. Hänen oppimisestaan ja käytöksestään samoin kuin tulevaisuudestaan voidaan tehdä vääränlaisia johtopäätöksiä. Asioiden tulkitseminen vain yhdestä, mahdollisesti stereotyyppisestä näkökulmasta saattaa olla lapsen kehityksen kannalta haitallista. Uskomukset voivat myös vaikuttaa lapsen arviointiin. (Paavola & Talib 2010, 27 – 28)

Jokaisen kasvattajan tulisi henkilökohtaisella tasolla tunnistaa oma arvomaailmansa ja selvittää, millä tavalla pystyy suhtautumaan omastaan poikkeaviin arvomaailmiin ja näkökulmiin maailmasta. Oman henkilökohtaisen kokemuksemme tuottama käsitys asioista, elämästä ja maailmasta vaikuttaa ymmärrykseemme ja tulkitoihimme. Ihmisen elämäntarina vaikuttaa myös ammattipersonassa sillä ihminen on sidoksissa mieltymyksiensä ja tunteidensa vaikutuksiin. Kun tämän valtasuhteen tiedostaa, ammatti-ihminen osaa paremmin välttää tunteidensa samoin kuin mieltymystensä vaikutuksen kohdatessaan asiakkaan. On vaikea välttää oman elämäntarinan vaikutukset, jos ne ovat tiedostamattomia. (Mattila 2007, 29; Paavola & Talib 2010, 13, 77)

6 OPAS MONIKULTTUURISUUSKASVATUKSEEN

6.1 Oppaan tausta ja tavoitteet

Oppaan kehityslähtökohtana toimi maailman globalisaation ylettyminen myös Suomeen. Maailma pienenee ja muuttuu vaivattomammin lähestyttäväksi kasvavaa vauhtia ja myös Suomeen kohdistuu maastamuuton lisäksi kasvava määrä maahanmuuttoa. Vuonna 2011 Suomeen saapui Tilastokeskuksen mukaan n. 29 000 maahanmuuttajaa (Tilastokeskuksen www-sivut). Vaikkakin muihin maihin verraten Suomen maahanmuuttajien vastaanotto on vähäistä, on määrä niin suuri että se vaatii

toimenpiteitä. Kulttuurien kohtaamisten yhteydessä voidaan pyrkiä vaikuttamaan siihen, millainen kohtaamisesta muodostuu. Monikulttuuristuminen on nykypäivää ja ilmiö, jota emme voi peruuttaa. Negatiivisen suhtautumisen sijaan olisikin mielekästä pyrkiä kiinnittämään huomiota niihin hyviin puoliin, joita monikulttuuristuminen voi saada aikaan. Muutoksia voi olla vaikea kohdata, mutta niiden vääjäämättömyyden edessä konservatiivisuus ei useinkaan ole tehokas suhtautumistapa. Monikulttuurisuuskasvatus hyödynnettynä jo varhaiskasvatuksessa on yksi keino, joka vastaa tarpeeseen saada ihmiset suhtautumaan muutoksiin ja ympäristönsä monimuotoisemmaksi muuttumiseen suvaitsevaisesti jo varhaisessa vaiheessa elämää. Se ei ole myöskään ainoastaan suotava kasvatustapa vaan sille on asetettu vaateita varhaiskasvatusta ohjaavissa dokumenteissa.

Päivähoito on historiansa aikana käynyt läpi huiman kehityskaaren. Nykypäiväinen päivähoito on hyvin paljon muutakin kuin yksiköitä, joissa lapsia säilytetään vanhempien työssäkäynnin ajan. Päivähoito eri muotoineen on kasvatustieteen ja erityisesti varhaiskasvatuksen vallitsevin toteuttamisympäristö. Varhaiskasvatus on käsite, joka pitää sisällään laajoja laadullisia teemoja. Varhaiskasvatuksen sisällön määrittely pitää sisällään muun muassa määritelmiä sitä ohjaavista periaatteista. Opinnäytetyössän korostuu erityisesti varhaiskasvatuksen sisältämät periaatteet yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta sekä yksilön vapaudesta ja ihmisarvon loukkaamattomuudesta. Oppaan tavoite pohjautuu näihin periaatteisiin.

Tavoite oppaan taustalla on lasten silmien avaaminen heitä ympäröivän maailman monimuotoisuuteen sekä jakaa heille tietoa ja elämyksiä siihen liittyen. Olennaisena ajatuksena on luoda lasten käsitys monimuotoisuudesta sekä erilaisuudesta positiiviseksi kokemusten sekä pohdinnan kautta ja täten edesauttaa heidän kasvuaan suvaitsevaisiksi ihmisiksi niin itseään kuin muita kohtaan. Monikulttuurisuuskasvatuksen avulla voidaan kasvattaa lapsista arvomaailmaltaan lempeitä ja ymmärtäviä tulevia aikuisia ja toisaalta vaikuttaa myös yksilön minuuden kasvuun positiivisesti rakentavalla tavalla. Erilaisuutta ja ainutlaatuisuutta tulee kunnioittaa sekä itsensä että muiden kohdalla.

Oppaan tarkoitus on toimia tiedollisena ja erityisesti menetelmällisenä suvaitsevaisuus- ja monikulttuurisuuskasvatuksen apuvälineenä lasten parissa työskenteleville.

Sen sisältämä tieto sekä toimintamenetelmät on pääosin koottu sellaiseen muotoon, että niitä voidaan käyttää suoraan sellaisenaan lasten kanssa. Opas sisältää myös oheismateriaalia, joka on luotu toimintatuokioiden aikana käytettäväksi ja niitä tukemaan. Opas on tarkoitettu ensisijaisesti käytettäväksi 3-6-vuotiaiden kanssa. Sen soveltaminen muidenkin ikäryhmien kanssa on kuitenkin mahdollista ja suotavaa. Oppaan sisältöä voidaan valjastaa käyttöön kertaluontoisesti. Se sisältää ehdotuksia myös siitä, kuinka monikulttuurisuuskasvatus voidaan ottaa kiinteäksi osaksi päivähoidon arkea ilman, että monikulttuurisuuskasvatus leimautuu pelkästään päivähoidon arkea piristäväksi eksotiikaksi. Pyrkimyksenäni oli tuottaa oppaasta yksinkertainen ja helppokäyttöinen, mutta samalla myös monipuolinen.

6.2 Oppaan hyöty

Oppaan käytön tärkeimpiä hyödynsajia ovat sekä vähemmistökulttuuriin että enemmistökulttuuriin lukeutuvat lapset. Välittömiä hyödynsajia oppaan käytöstä ovat lapset, joiden kanssa toimintamenetelmiä hyödynnetään. He saavat tietoa maailman eri kulttuureihin liittyen ja samalla heillä on mahdollisuus laajentaa näkemyksiään ympäristöstään sekä siihen suhtautumisesta eri kulttuureista saatavan tiedon kautta. Samalla käsiteltäviin kulttuuriryhmiin lukeutuvat lapset saavat positiivisen kokemuksen kulttuurinsa huomioimisesta.

Välillisiä hyödynsajia ovat henkilöt, joiden kanssa lapset kohtaavat elämänsä aikana. Monikulttuurisuusopas on toki vain yksi työkalu monien joukossa lasten harjaantuessa suvaitsevaisiksi ja moraaliseksi ihmisiksi. Oppaan avulla välittyvä suvaitsevaisen ja eettinen arvomaailma tulee kuitenkin toivoakseni myös osittain sen kautta osaksi niiden lasten elämää, joiden kanssa oppaan toimintamenetelmiä käytetään ja he puolestaan välittävät tätä arvomaailmaa eteenpäin

6.3 Oppaan luomisen prosessi

Suoritin kolmantena opiskeluvuoteni työharjoittelun ulkomailla kansainvälisessä päiväkodissa. Pääsin näkemään kuinka luontevalla ja positiivisella tavalla lasten monikulttuurinen tausta voidaan parhaimmillaan ottaa osaksi päivähoidon arkea. Har-

joittelu toimi inspiraationa ajatukselle monikulttuurisuuskasvatuksessa hyödynnettävän oppaan luomisesta. Halusin tuottaa tiedollisen ja toiminnallisen aineiston monikulttuurisuusustyössä käytettäväksi työkaluksi, jota lasten parissa työskentelevät voisivat hyödyntää suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden hyväksymisen edistämiseksi.

Oppaassa käsitellään Suomessa asuvia väestö- ja kulttuuriryhmiä, joihin kuuluvilla ihmisillä on juuret Suomen ulkopuolella. Rajasin käsiteltävien kulttuurien määrän kolmeen. Määrä tuntui sopivalta, jotta pystyisin syventymään valikoituihin kulttuureihin ja toisaalta jottei opas palvelisi liian marginaalisesti. Oppaassa esitellyt kulttuurit ovat venäläinen, afganistanilainen ja kiinalainen kulttuuri. Valitut kulttuuriryhmät päätyivät mukaan tarkasteltuani taulukkoa Suomen kansalaisuuden saaneista ulkomaalaisista. Oppaassa esitellyt väestöryhmät sisältyvät kyseisessä tilaostossa kymmenen suurimman Suomessa esiintyvän ryhmän joukkoon. Tämä oli tärkein perustelu kulttuurien valintaan. Oli tietoinen valinta etten halunnut miettiä liian tarkkaan, mitkä kulttuurit ottaisin oppaaseen mukaan. Mukaan päätyneet väestöryhmien kulttuurit voisivat hyvin olla jotkin toiset kolme.

Opinnäytetyön ohjaajani kanssa käydyn keskustelun jälkeen päätin lisätä oppaaseen kolmen kulttuurin tarkemman käsittelyn lisäksi toimintamenetelmiä, joita voi hyödyntää väestöryhmästä tai kulttuurista riippumatta. En halunnut rajata täysin pois valikoituihin kulttuureihin syventymistä, sillä ajatuksenani oli että lapsiryhmän eri kulttuurit voidaan tuoda positiivisella tavalla näkyväksi sortumatta kuitenkaan kulttuurin alentamista päivähoitoa elävöittäväksi eksotiikaksi. Ajatus kulttuurista riippumattomien toimintamenetelmien lisäämisestä oli kuitenkin hyvä. Tällä tavalla opas tukee ajatusta monikulttuurisuuskasvatuksen syventämisestä luontevaksi osaksi lapsiryhmän arkea. Se kannustaa tuomaan esiin lapsiryhmässä esiintyviä kulttuureja, mutta myös ottamaan monikulttuurisuuskasvatuksen pysyväksi toimintamenetelmäksi varhaiskasvatuksen arkeen.

Opinnäytetyön kirjoittamisen prosessi ajoittui lähes kokonaisuudessaan sellaiseen aikaan, jolloin työskentelin jo oman alan kentällä eli päivähoiton parissa. Omalla tavallaan tämä loi haasteen opinnäytetyön kirjoittamiselle, mutta toisaalta se antoi mahdollisuuden heijastaa syntyvää työtä suoraan varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön ja päinvastoin. Erityisesti opinnäytetyön kannalta olennaiset arvomaailmaan

liittyvät ajatukset ja pohdinta vahvistuivat tehdessäni työtä lasten parissa toisinaan hyvinkin monikulttuurisissa ympäristöissä. Opiskeluajoista vahvimpana oppina omaan mieleen on jäänyt ajatus siitä, ettei kukaan meistä ole uransa aikana täysin valmis ammattilainen. Olisi vaarallista sortua sellaiseen ajatteluun. Tästä johtuen itsereflektio on yksi tärkeimmistä työkaluistamme. Hyvään pyrkiessäänkin kasvattajan tulee ajoittain pysähtyä pohtimaan omaa osaamistaan ja sitä, millaisia asioita heijastaa itsestään työssään. Suhtaudun myönteisesti monikulttuurisuuteen ja pyrin työssäni toimimaan tasa-arvoisesti jokaista kohtaamaani asiakasta kohtaan. Tästä huolimatta en voi kuvitella, etten sortuisi ennakkokäsitysten luomiseen tai turvautuisi puutteelliseen tietoon. Kokemukseni monikulttuurisissa työ-ympäristöissä vahvistivat ja tukivat tätä ajatusta omallakin kohdallani. Koen asian tärkeäksi ja tästä syystä päätin liittää opinnäytetyön kirjalliseen osioon osuuden myös kasvattajan roolin merkityksestä monikulttuurisessa ympäristössä huolimatta siitä, että oppaan kohderyhmänä ovat lapset.

Tiedonhankinta alkoi aihepiiriin liittyvään materiaaliin tutustumisesta. Alkuun hankin luettavakseni hyvinkin sekalaisia aineistoja ja tekstejä. Aihealueen ja oman työn rajaamisen miettiminen tuntui hahmottelulta ja enkä oikein löytänyt selkeää tiedollista pohjaa tai alkua työlle. Työelämässä mukana olemisen myötä mielessäni alkoi kuitenkin hiljalleen paremmin selkiytyä käsitys siitä, kuinka perustavanlaatuisiin asiakirjoihin monikulttuurisuuskasvatus pohjautuu. Varhaiskasvatusta ohjaavat tietyt periaatteet ja asiakirjat, jotka onkin tuotu esiin myös tässä opinnäytetyössä. Niihin tutustuminen antoi hyvän pohjan opinnäytetyön kirjoittamiselle ja samalla sain aikaisempaa loogisemmalla tuntuvala lähtökohdan aineistoon tutustumiseen. Opinnäytetyön kirjoittaminen alkoi saada järjestelmällisemmän muodon oman ajattelun lisäksi myös konkreettisesti. Teoreettiseen tekstiosioon alkoi hahmottua selkeitä aihekokonaisuuksia ja otsikoita satunnaisten, joskin hyvien lainausten sijaan.

Oppaan tiedollisen ja toiminnallisen aineiston kokoaminen ja oman materiaalin tuottaminen tapahtui myös samaan aikaan työelämässä toimimisen kanssa. Lasten parissa työskennellessäni kokosin omaa työtänikin varten muistiin erilaisia ajatuksia ja ideoita lasten kanssa tapahtuvaan toimintaan liittyen. Osa ideoista oli omia, osa puolestaan löytyi erilaisista kirjallisista ja Internetistä löytyvistä lähteistä. Opinnäytetyötä ja sen kautta syntyvää opasta silmällä pitäen säilytin itse kehittämäni sekä muualta kootut

materiaalit ja toiminta-ajatukset lähdetietoineen. Alkuun materiaalin kerääminen tapahtui samalla tavalla kuin tiedollisen aineistonkin kokoaminen eli ilman tarkkaa rajaamista. Tämä oli helppo tapa aloittaa materiaalin rakentaminen opasta varten. Ajatuksena oli, että materiaalia olisi helppo karsia myöhemmin sen mukaan mikä osoittautuisi käyttökelpoiseksi ja voisi sisältyä oppaaseen. Tässä vaiheessa en ollut vielä tehnyt rajausta sen suhteen mitä kulttuureja oppaaseen lopulta päätyisi. En myöskään ollut harkinnut kulttuuriin sitoutumattomien toimintamenetelmien lisäämistä oppaaseen. Loppujen lopuksi päädyin pohdinnan myötä päätökseen, että käyttäisin vain itse tuottamaani materiaalia oppaan toimintamenetelmiä laatiessa senkin jälkeen, kun olin rajannut oppaaseen mukaan tulevat eri väestöryhmien kulttuurit kolmeen ja päättänyt, mitkä kolme kulttuuria olisi kyseessä. Rajaaminen sulki huomattavan osan jo kerätystä materiaalivarastosta pois. Erilaisia toiminnallisia ideoita jäi jäljelle vielä pois karsiutumisenkin jälkeen kuitenkin siinä määrin jäljelle, ettei ollut hankala tuottaa ja lisätä tarvittavaa määrää sisältöä oppaaseen.

Eräänä ajatukseni oli lisätä oppaaseen materiaalivinkkejä monikulttuurisuuskasvatukseen liittyen. Kirjoittaessani opasta löysin paljon hyvää materiaalia, joista suuri osa ei kuitenkaan soveltunut sellaisenaan oppaaseen esimerkiksi sisältönsä tai kohde-ryhmänsä ikäjakauman vuoksi. Olisin syystä halunnut koota listan kyseisistä materiaaleista, jotta ne kuitenkin olisivat myös oppaan kautta käytettävissä. Totesin kuitenkin, että erityisesti Internetissä sijaitsevien materiaalien lisääminen listaan olisi ollut käytännössä huono idea sillä Internetissä sijaitsevat lähteet eivät ole täysin pysyviä. Kirjavinkkejä sisältävä lista taas ei olisi palvellut ajatusta suppeutensa vuoksi. Päätin siis jättää materiaalivinkit oppaasta pois.

6.4 Oppaan soveltaminen

Oppaan tuottamisen yksi tärkeä vaihe oli myös oppaan sisällön toimivuuden kokeileminen käytännössä. Toimivuuden kokeilemisen tarkoituksena oli antaa tietoa siitä, kuinka hyvin opas palvelee tarkoitustaan ja myös kaipasiko opas jonkinlaisia muutoksia. Oppaan tarkoituksena oli palvella eri-ikäisiä lapsiryhmiä niin, että samaa toimintaa voitaisiin soveltaa usean ikäryhmän kanssa. Ajatuksena oli mielenkiintoisten kokemusten myötä lisätä lasten tietoisuutta ympäröivästä maailmasta ja toisaalta tuo-

da positiivisia kokemuksia ryhmän mahdollisten maahanmuuttajaryhmien edustajille. Tavoitteenani oli päästä kokeilemaan oppaan toimintamenetelmiä eri-ikäisten lapsiryhmien kanssa mahdollisesti niin, että myös maahanmuuttajataustaisia lapsia olisi paikalla.

Opasta testattiin kahden eri lapsiryhmän kanssa. Lapsiryhmät toteutettiin neljän ja kuuden hengen pienryhminä niin, että osallistujat olivat keskimäärin samanikäisiä keskenään. Kummankin ryhmän kanssa toteutettiin samat toiminnot, jotta pääsisin näkemään toiminnan soveltamismahdollisuudet eri-ikäisten lasten kanssa. Molempien lapsiryhmien kohdalla huomioitiin lapsiryhmän ikätaso etukäteen tapahtuneessa suunnittelussa. Varasin aikaa ryhmän iän mukaan ja valmistauduin karsimaan yksityiskohtia, informaatiota sekä keskustelun kestoa nuorempien lasten kanssa. Toiminnan suunnittelu pohjautui täysin oppaan sisältöön ja ohjeisiin. Toimintaa suunnitellessani yhdistelin oppaasta eri osa-alueita nähdäkseni kuinka hyvin oppaan soveltaminen myös tällä tavalla onnistuisi. Toimintaa suunnitellessa otin huomioon, että yhden lapsiryhmän joukossa tulisi olemaan venäläistaustainen lapsi.

6.4.1 Toimintatuokio 1

Ensimmäisen toimintatuokion järjestin kuuden 5-6-vuotiaan lapsen ryhmälle ryhmän omissa tiloissa. Aloitimme tutustumalla ensin yhdessä ryhmään mukaan tuomaan karttaan. Tutkimme missä kohdin kartalla sijaitsee Suomi ja sen jälkeen tarkastelimme kuinka monia muita maita kartasta oikeinkin löytyykään. Etsimme kartasta myös Venäjän ja totesimme sen sijaitsevan aivan Suomen vieressä. Kyselin lapsilta kuinka moni heistä oli kuullut kyseisestä maasta ja kerroin heille oppaasta löytyvää tietoa Venäjästä. Esittelin lapsille myös oppaasta löytyvän piirroksen Mihail-nimisestä pojasta. Mietimme yhdessä millaisia samanlaisia piirteitä kuvan pojasta ja ryhmän lapsista löytyi. Mietimme myös mitä eroavaisuuksia kuvassa ja ryhmän eri lapsissa oli. Pohdimme erilaisuuden ja samanlaisuuden käsitteitä.

Kerroin lapsille, että uuden ihmisen tavatessa on tietenkin aina kohteliasta tervehtiä ja että mikäli Mihail olisi oikea lapsi, niin myös häntä tulisi tervehtiä. Kerroin lapsille myös millä sanalla Venäjällä sanotaan hei toiselle ja lapset saivat harjoitella sano-

maan trastui. Esittelin lapsille oppaasta löytyvän Matkalaulun ja lapset saivat laulaa muutaman kerran mukana harjoitukseksi tervehtien laulussa toisiaan sanomalla Trastui!

Mietimme millaisia samanlaisia ja erilaisia ruokia Suomessa ja Venäjällä mahdollisesti syödään. Monet lapset toivat keskustelussa esiin tietävänsä mitä tee on, mutta kukaan ei ollut kuullut samovaarista. Esittelin heille oppaasta löytyvän kuvan samovaarista ja teekannusta. Kerroin, että vuorossa on väritystehtävä. Lapset värittivät kuvaa eri tahdissa keskustellen samalla vapaasti myös tuokion aiheesta kunnes toimintatuokio päättyi.

6.4.2 Toimintatuokio 2

Toisen toimintatuokion järjestin 3-4-vuotiaiden ryhmälle. Tällä kertaa osallistujia oli neljä. Aloitimme tutustumalla Mihailin kuvaan. Mietimme onko kuvassa tyttö vai poika ja millaisia asioita kuvan perusteella voisi lapsesta arvata. Millaisista ruuista hän kenties pitää ja kuinka paljon hänellä on ystäviä. Paljastin lapsille, että kuvan lapsi on kotoisin Venäjältä ja kerroin kuvan lapsen nimenkin vasta tässä vaiheessa. Ryhmässä oli mukana venäläistaustainen lapsi, joka auttoi minua lausumaan nimen oikein. Hän innostui myös kertomaan isänsä ja äitinsä olevan venäjältä. Keskustelu jatkui hetken aikaa omalla painollaan. Seuraavaksi katsoimme kartasta missä Venäjä on ja totesimme, ettei kovin kaukana Suomesta. Kerroin lapsille, että Mihail pitää erityisen paljon laulusta nimeltä Matkalaulu ja että siinä tervehditään muita lapsia hänen kielellään sanomalla Trastui. Harjoittelimme tervehdyksen sanomista venäläistaustaisen lapsen saadessa neuvoa apunani muita ja sen jälkeen kokeilimme muutama kerran Matkalaulun laulamista tai ainakin taputtamista sen rytmissä.

Kerroin lapsille myös Mihailin lempiruuista ja juomista. Kysyin lapsilta kuinka monen vanhempi juo kahvia tai teetä. Kerroin että kahvipannulla keitetään kahvia ja teepannulla teetä. Kerroin myös, että Venäjällä teetä saatetaan keittää myös laitteella nimeltä samovaari. Näytin samalla oppaasta löytyvää kuvaa pannusta ja samovaarista. Lapset saivat värittää kuvan ja keskustelu tuokion aiheesta jatkui vielä väritystehtävän aikana.

6.5 Oppaan toimivuuden arviointi

Toteuttamani toiminnalliset tuokioiden oppaan pohjalta antoivat minulle onnistuneen kuvan oppaan toimivuudesta käytännössä. Lapset vaikuttivat innostuneilta ja kiinnostuneilta kuulemaan omastaan poikkeavasta kulttuurista. Toisaalta innostusta herätti myös maahanmuuttajataustaisen lapsen tilaisuus päästä kertomaan jotain itsestään. Näiden kokemusten pohjalta varmistuin siitä, että eri kulttuureiden näkyväksi tekeminen lasten parissa tuo ryhmään niitä positiivisia asioita, joita opinnäytetyössä on aiemmin tuotu esiin. Lapset pääsevät tutustumaan maailman monimuotoisuuteen ja ottavat tätä kautta mielenkiintoisten ja mukavien kokemusten kautta muutaman askeleen kohti suvaitsevaista ja arvomaailmaltaan lempeää elämää. Samalla eri kulttuurien esiin tuomisen voi valjastaa vahvistamaan maahanmuuttajaryhmiin kuuluvien lasten identiteetin vahvaksi rakentumista.

Pienryhmissä tapahtunut toiminta mahdollisti rauhallisen toimintatahdin ja joustavuuden sisällön suhteen. Olin varautunut antamaan tilanteet niin sanotusti elää lasten mukana, kuten päivähoitossa on tapana tehdä. On tärkeää havainnoida lasten jaksamista ja kiinnostuksen tasoa ja olla valmis toisinaan lopettamaan toiminta jo ennen kuin itse on ajatellut. Toisaalta on myös hyvä elää hetkessä siinä suhteessa, että toiminnasta voidaan jättää osioita pois silloinkin kun lapset keskittyvät johonkin suunniteltuun toimintaan pidempään kuin itse on etukäteen ajatellut. Järjestämieni toimintatuokioiden aikana mistään ei tarvinnut niin sanotusti napsaista pois, sillä aikaa oli varattu runsaasti siinä toivossa, että keskustelu ja lasten oma pohdinta lähtisi virtaamaan kunnolla. Toiveeni toteutui ja tästä syystä olenkin tyytyväinen oppaaseen. Sen käyttäminen keskustelun virittäjänä osoittautui onnistuneeksi tavaksi saada lapset miettimään erilaisia teemoja monikulttuurisuuteen, erilaisuuteen ja samanlaisuuteen liittyen. Oppaan tiedollinenkin anti on toki tärkeää, mutta ennen kaikkea oli hienoa seurata lasten oivalluksia edellä mainittuihin asioihin liittyen.

Toiminnallisten tuokioiden järjestäminen ei lapsiryhmän sanallisen ja reaktioiden kautta näkyvän positiivisen palautteen vuoksi aiheuttanut sisällöllisiä muutoksia oppaaseen. Huomasin kuitenkin, että joitakin parannuksia kasvattajille ja ohjaajille tarkoitettuihin toimintaohjeisiin voisi tehdä niiden yksinkertaistamiseksi ja noudattamisen helpottamiseksi. Tämän huomion myötä kävin oppaan sisältämät ohjeistukset

vielä kertaalleen läpi ja tarkastin niiden toimivuutta. Tehtyäni korjaukset pyysin päivähoiton henkilökuntaa silmäilemään ohjeet läpi ja kertomaan minulle pystyisivätkö he toimimaan niiden mukaan. Saatu palaute ei tuonut esiin tarvetta tehdä enempää muutoksia myöskään ohjeistukseen.

Oppaan luomisen ja kokeilun jälkeen minulla heräsi ajatus, että testaamista olisi voinut laajentaa koskemaan myös kasvattajia. Opas on tarkoitettu pääsääntöisesti lasten parissa työskentelevien aikuisten työkaluksi, joten olisi ollut mielekästä saada laajempaa palautetta sen käytettävyydestä myös päivähoiton työntekijöiltä. Toisaalta uskon, että olen saanut luotua oppaasta helppo- ja monikäyttöisen. Luotan siihen, että sitä käyttävät pystyvät toimimaan ohjeistusten mukaisesti. Toivon lisäksi, että opas inspiroi luovuuteen ja omaan ajatustyöhön saaden päivähoiton työntekijät kehittämään sen materiaalia eteenpäin omien ideoiden mukaisesti.

LÄHTEET

Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2009. 3. uud. p. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry.

Hujala E. & Turja L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kirves, M. & Stoor-Grenner, M. 2004. Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa – kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitteleminen. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Kuusisto, A. 2009. Homma hanskassa! Päiväkodin moninaisuus rikkautena. Viitattu 10.9.2011. http://mucca.fi/wp-content/uploads/2009/12/homma_hanskassa.pdf

Laki lasten päivähoidosta. 1973. 36/1973. L1. A3.

Löfström J., Meri M. & Talib M. 2004. Kulttuurit ja koulu. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö

Mattila, K. 2007. Arvostava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. Viitattu 20.2.2012. www.minedu.fi

Paavola H. & Talib M. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Suomen perustuslaki. 1999. 731/1999. L2.

Talib, M. 2005. Eksotiikkaa vai ihmisarvoa – Opettajan monikulttuurisesta kompetenssista. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 11.4.2012. www.stat.fi

Unicef. 2009. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 20.11.2012.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 27.9.2011.

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Saarijärvi: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 10.11.2011.

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Yhteinen maailma!

Heidi Aaltonen

JOHDANTO

Suomalaisen varhaiskasvatuksen keskeisiksi periaatteiksi määritellään mm. kulttuuriset oikeudet, yhdenvertaisuus ja oikeus tulla kohdelluksi tasavertaisena yksilönä. Kasvavaa vauhtia monikulttuuristuvassa maassamme näiden arvojen tärkeys korostuu. Jokaisella on oikeus tulla kohdatuksi ja arvostetuksi omana itsenään, ilman ennakoasenteita.

Lasten kanssa työskentelevät ovat avainasemassa, kun huomisesta muovataan suvaitsevampaa maailmaa. Pienet hoidokkimme imevät itseensä sen maailmankuvan, jota me heijastamme ja tuomme esiin. Siispä yhteinen pohdiskelu maailman värikkyydestä ja keskustelu toisen arvostamisesta sekä huomioon ottamisesta on tärkeää aloittaa jo varhaislapsuudessa.

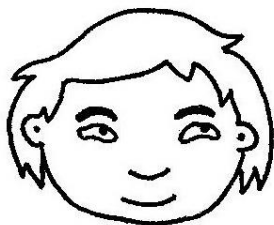
Opas on laadittu pääasiallisesti 3-6-vuotiaiden kanssa työskentelyyn, mutta sen soveltava käyttö on mahdollista muidenkin ikäryhmien kanssa. Olen sekä koonnut että laatinut erilaisia toiminnallisia menetelmiä monikulttuurisuus- ja suvaitsevaisuuskasvatuksessa käytettäväksi edistämään lasten hyväksyntää, ymmärrystä ja kunnioitusta toisiaan kohtaan. Ajatuksena on, että voit käyttää toimintatuokioiden ideoita oman toimintasi runkona niin, että kuitenkin myös omalle suunnitelmallisuudellesi ja erityisesti ikäryhmän huomioinnille niin tuokioiden sisällön, niiden järjestyksen kuin yhdistelynsäkin suhteen jää tilaa.

Tervetuloa tekemään maailmasta kaikille mukava paikka!

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	34
SISÄLLYSLUETTELO.....	35
VENÄLÄINEN KULTTUURI.....	36
AFGANISTANILAINEN KULTTUURI.....	39
KIINALAINEN KULTTUURI.....	41
OMA KOTI MAAILMALLA.....	44
KAIKKI YHTÄ ERILAISIA.....	45
MUSIIKIN MATKASSA MAAILMALLA.....	46
ARJEN KÄYTÄNNÖT.....	47
LIITTEET.....	49
LÄHDEVIITTEET.....	56

VENÄLÄINEN KULTTUURI

MIHAIL

Zdrastvuj! Minä olen Mihail, kiva tutustua.
Olen 5-vuotias poika ja asun Venäjällä.
Haluan kertoa sinulle jotakin kotimaastani.

Tietoa

Venäjä on Suomen naapurimaa. Lisäksi se on suurin maa maapallolla. Aika iso siis! Suuresta koosta johtuen Venäjälle mahtuu paljon ihmisiä. Täällä asuu lähes 145 miljoonaa ihmistä. Kotimaani virallinen kieli on venäjä, mutta täällä puhutaan myös monia muita kieliä. Venäjän pääkaupunki on Moskova.

Luonto täällä on mielestäni kaunista ja Venäjän valtavasta koosta johtuen vaihtelevaa. Suuri osa Venäjästä on tasankoa, mutta voi täällä nähdä jonkin verran vuoristojakin. Ural-vuoristo on tunnettu Venäjällä sijaitseva vuorijono. Venäjällä kasvaa suuria havumetsiä, sekametsiä ja lehtimetsiä. Suomea sanotaan tuhansien järvien maaksi. Myös Venäjällä on paljon erilaisia vesistöjä kuten esimerkiksi Baikal-järvi, joka on maailman suurin makean veden järvi.

Ruokakulttuuri

Kodissani syödään usein keittoja, kasvis- ja kalaruokia sekä erilaisia suolaisia ja makeita leivoksia. Äitini käyttää usein ruuan raaka-aineina sieniä, viljatuotteita ja kasviksia. Lihaa emme syö kovin usein.

Meillä Venäjällä juodaan paljon teetä. Minäkin pidän siitä. Äitini valmistaa teen useimmiten posliinikannuun, mutta ennen oli tavallista käyttää teen keittämiseen esinettä nimeltä samovaari. Olen maistanut teetä myös sellaisessa tehtynä, pidän myös siitä. Teehetkellä äiti tarjoilee usein myös jotain pientä syötävää, esimerkiksi keksejä tai leivoksia. Minun suosikkini on leipä, jonka päällä on hilloa tai marmeladia.

Piirsin sinulle kuvan teekannusta ja samovaarista.
Voit värittää sen!

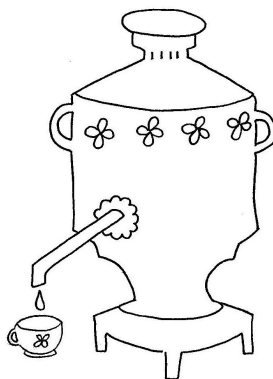
Samovaarin värittäminen:

Tarvitset:

-Kopioita värityskuvasta (Liite 2)

-Värikyniä

- Väritä kuva samovaarista ja teekannusta omaa mielikuvitustasi käyttäen.

Maatuska-nukke

Meillä kotona on erilaisia maatuska-nukkeja hyllyssä. Niitä voi pitää koristeena tai jos saan luvan, voin myös leikkiä niillä. Tiedätkö millainen maatuskanukke, venäjäksi matrjoska on? Odota niin kerron. Maatuska on perinteinen venäläinen koristesine, jossa on sisäkkäin toinen toistaan pienempiä puisia hahmoja. Usein nukken hahmo on nainen niin kuin minunkin kotini nuket. Sinähän voisit askarrella oman maatuskanuken. (Liite 3)

Askartelu:

Tarvitset:

-Kopion maatuskanuken mallista (Liite 4)

-Paperia

-Värikyniä

-Sakset

-Haaraniittejä

- Väritä ja koristele kolme maatuskanukkea haluamallasi tavalla. Leikkaa ne tämän jälkeen irti paperista. Huomioi, että pienintä nukkea ei leikata keskeltä.
- Leikattuasi nuket kiinnitä ne haaraniitin avulla yhteen niin, että pienin nukke jää alimmaiseksi ja suurin päällimmäiseksi.
- Voit kiinnittää nuket toisiinsa katkoviivalla merkityn välikappaleen kohdalta. Kun avaat päällimmäisen nukan, sen sisältä paljastuu toinen. Aivan niin kuin oikeassakin maatuskanukessa!

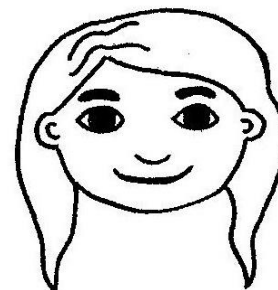
On ollut mukava saada kertoa itsestäni ja maastani sinulle. Nyt minä vuorostani haluaisin esittää kysymyksiä sinulle:

- Onko sinulla ystäviä, jotka ovat venäläistä alkuperää?
- Mitä yhteistä arvelet olevan Suomen ja Venäjän luonnolla?
- Millaisia ruokia sinun kodissasi syödään?
- Millaisilla leluilla sinä leikit?

AFGANISTANILAINEN KULTTUURI

Roz bakhair! Minä olen Afshan, 6-vuotias tyttö Afganistanista. Haluaisin mielelläni tutustua sinuun ja samalla esitellä maataani.

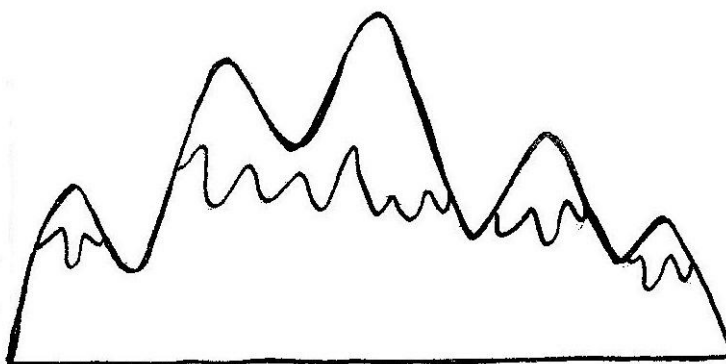

Tietoa

AFSHAN

Afganistan on noin kaksi kertaa Suomen kokoinen, vuorten ympäröimä maa. Maassani asuu melkein kuusi kertaa niin paljon ihmisiä kuin Suomessa eli n. 30 miljoonaa. Se on suuri määrä. Afganistanin pääkaupunki on Kabul. Kabul on monin paikoin rauhioina sotien jäljiltä. Ikävä kyllä maassani soditaan paljon. Se saa minut hyvin surulliseksi, sillä kaikilla ihmisillä ei ole esimerkiksi omaa kotia.

Afganistania ympäröivät suuret vuoristot ja puolet maastani sijaitseekin korkealla meren pinnan yläpuolella. Korkeuserot ovat siis suuria ja etenkin talvisin kulkeminen voi olla hankalaa, kun lumi tukkii monet vuoristossa kulkevat tiet. Hindu Kush on Afganistanissa tunnettu vuoristo. Vuoristo vaikuttaa maan ilmastoon, jota voidaan pitää erittäin äärimmäisenä. Kuumimmillaan ilman lämpötila voi nousta jopa 40 asteeseen ja kylmimmillään 15 asteeseen. Afganistanissa on aika usein myös maanjäristyksiä.

Hindu Kush-vuoristo

Leijojen maa

Leijojen lennättäminen on monien afgaanilasten lempipuhua. Minä ja ystäväni pidämme siitä myös. Me menemme tuulisena päivänä aukealle paikalle, esimerkiksi niitylle ja yritämme saada leijat lentämään. Haluaisitko sinä kokeilla? Tein sinulle ohjeen, josta voit ottaa mallia ja askarrella oman leijan. (Liite 4)

Leijan askartelu:

Tarvitset:

- Kopion leijan mallista (Liite 5)
- Värikyniä
- Lyijykynä
- Sakset
- Narua
- Liimaa
- Silkkipaperia
- Nitojan
- 2 tikkua tai esimerkiksi pilliä

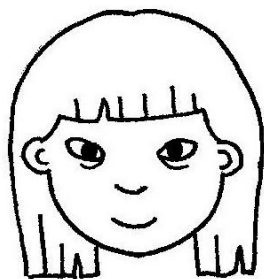
- Sommittele leijavärilliselle tai valkoiselle paperille ja piirrä sen ääriviivat.
- Leikkaa värilliselle paperille tai valkoisesta paperista koristelemasi leija ääri- viivoja pitkin.
- Liimaa tikut ristikkäin katkoviivojen osoittamalla tavalla.
- Liiman kuivuttua voit kiinnittää solmulla leijan lennätysnarun tikkujen ris- teyskohtaan. Leikkaa narusta riittävän pitkä.
- Solmi toiseen naruun silkkipaperin paloja ruseteiksi mallin mukaan (Liite 5). Tästä narusta tulee leijan häntä.
- Voit kiinnittää hännän leijan kapeampaan päähän nitojan avulla.

Haluaisitko sinäkin kertoa minulle jotain Suomesta? Tässä muutama minua mietit- tävä kysymys:

- Onko sinulla oma koti? Millainen se on?
- Millaisten asioiden tekemisestä sinä pidät?
- Ovatko suomalaisten lasten harrastukset samanlaisia kuin afgaanilas- ten?

KIINALAINEN KULTTUURI

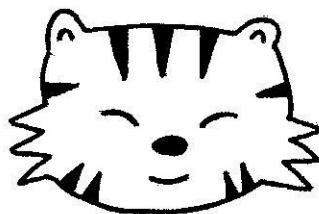
LING

Ni hao! Minun nimeni on Ling. Olen 5-vuotias tyttö Kiinasta. Mikäli tahdot kuulla, kerron sinulle jotain itsestäni sekä kotimaastani.

Tietoa

Kiina sijaitsee Aasiassa, melko kaukana Suomesta. Kiinassa asuu suurempi määrä ihmisiä kuin missään muussa maassa. Kiinan pääkaupungin nimi on Beijing ja pelkästään siellä asuu lähes 15 miljoonaa ihmistä eli kolme kertaa niin paljon kuin Suomessa. Maahani mahtuu kuitenkin paljon muutakin kuin ihmisiä. Kiinan luontoa pidetään maailman monipuolisimpana ja runsaimpana. Monsuunituulet ja monsuunisateet vaikuttavat Kiinassa luontoon paljon. Talvisin monsuuni aiheuttaa kuivan ja kylmän talven, kesäisin se taas saa aikaiseksi lämpimän ja kostean ilmaston. Kiinassa asustaa monia uhanalaisia, suojelua kaipaavia eläinlajeja kuten esimerkiksi jättipanda, tiikeri ja elefanteja.

Kiinassa ruokailun merkitys on suuri. Vakiintuneet ruoka-ajat ovat meille tärkeä asia. Me uskomme, että jo yksikin väliin jäänyt ateria voi vaikuttaa terveyteen ikävällä tavalla. Ruokaillessa me emme käytä haarukkaa ja veistä vaan syömäpuikkoja. Ruuaksi on usein tarjolla erilaisia kasviksia, riisiä ja hyvin kypsennettyä lihaa pieninä paloina.

Kiinalainen tapakulttuuri

Kiinassa hyviä käytöstapoja pidetään erittäin tärkeinä. Täällä on esimerkiksi tapana, että vierailulle saapuvat ihmiset tuovat kutsusta kiitokseksi jonkinlaisen lahjan. Tällä tavalla voi osoittaa arvostusta toista ihmistä kohtaan.

Minä pääsin vieraaksesi, niinpä halusin ilahduttaa sinua lahjalla. Me kiinalaiset kutsumme itseämme lohikäärmeen lapsiksi. Lohikäärme on meille tärkeä eläin, vaikkei sitä ehkä olekaan olemassa. Minä toin sinulle lahjaksi kuvan lohikäärmeestä. Väritettyäsi ja leikattuasi sen voit liimata sen tikkuun, silloin sinulla on oma lentävä ja tulta syöksevä lohikäärme.

Lohikäärmeen värittäminen:

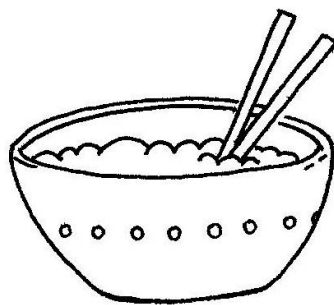
Tarvitset:

- Kopion lohikäärmeen kuvasta (Liite 5)
- Värikyniä
- Sakset
- Tikku
- Liimaa

- Väritä kopiokuva lohikäärmeestä.
- Leikkaa kuva katkoviivaa pitkin irti paperista.
- Liimaa tikku kiinni kuvaan takapuolelle. Anna kuivua.

Kiitos, että sain tutustua sinuun. Minäkin kuulisin mielelläni sinusta hieman enemmän. Tässä muutama asia, joista voisit kertoa:

- Mitä eläimiä Suomessa asuu? Pidätkö sinä luonnosta huolta?
- Millaisia hyviä käytöstapoja sinun mieleesi tulee?
- Millä tavalla voi saada toiselle hyvän mielen?

OMA KOTI MAAILMALLA

Tarvitset:

- Kartta (karttapallo, maailmankartasto tms.), jossa näkyy myös Suomi
- Kuvia lapsista, voit hyödyntää muistipelistä (liite 1) löytyviä kuvia
- Piirustuspaperia
- Värikyniä
- Kuvia erilaisista asumuksista

Toiminta 1:

- Keskustele lasten kanssa siitä, missä heidän kotinsa sijaitsee (kaupunki ja maa).
- Ohjaa lapset piirtämään kuva kodistaan.
- Tutkikaa yhdessä missä kohdin kartalla Suomi ja lasten kotikaupunki sijaitsee.
- Pohdiskelkaa yhdessä, missä eri maissa kuvissa esiintyvien lasten koti voisi olla ja voisiko se oikeastaan olla missä maassa tahansa.
- Voit keskustella lasten kanssa myös taustaltaan monikulttuuristen lasten tai heidän vanhempiensa synnyinmaista ja niiden sijainnista kartalla.

Toiminta 2:

- Palauta lasten mieleen viime toimintatuokio.
- Aseta lasten kanssa koti-aiheiset piirustukset esille ryhmän tiloihin.
- Keskustele lasten kanssa siitä, mikä omassa kodissa on mukavaa ja kuinka kaikilla lapsilla sekä ryhmässä että maailmassa on oma koti.
- Tutkikaa yhdessä kuvista millaisia erilaisia koteja lapsilla voi olla ja miettikää mitä yhteistä niissä on.

KAIKKI YHTÄ ERILAISIA

Tarvitset:

- Piiustuspaperia
- Piiustus- ja värikyniä
- Kuvia lapsista, voit hyödyntää muistipelin kuvia

Toiminta 1:

- Mieti erilaisia tapoja jakaa lapset erilaisiin ryhmiin, esimerkiksi: sukkien väri, hiusten väri, pituus, kaikki joilla on sisko, kaikki joilla on pitkät hiukset jne.
- Mieti myös etukäteen millaisessa tilanteessa ja tilassa haluat pitää toimintatuokion ja suunnittele ryhmille tehtäviä, esimerkiksi: kaikki viisivuotiaat hyppivät, kaikki tummatukkaiset kiipeävät puolapuille, kaikki joilla on korva laitavat korvan seinää vasten, kaikki punasukkaiset soittavat rumpuja jne.
- Pohdi lasten kanssa kuinka erilaisia lapsia ryhmässä onkaan

Toiminta 2:

- Miettikää erilaisuutta tutkimalla kuvia ja havainnoimalla kuinka erilaisilta lapset näyttävät vaikka kaikilla on kaksi silmää, yksi suu jne.
- Ohjeista lapset koittamaan kahden aivan samanlaisen ihmisen piirtämistä tai piirrä pienemmille lapsille kuva itse
- Pohdi lasten kanssa tuliko kuvista täysin samanlaisia
- Korosta ettei kahta aivan samanlaista ihmistä ole olemassa ja ettei edes kahden täysin samanlaisen kuvan piirtäminen ole mahdollista

Toiminta 3:

- Valmistelkaa yhdessä lasten kanssa muistipelivälineet (liite 1): värittäkää kuvat niin että samanlaiset kuvat ovat samalla tavalla väritettyjä. Tämä helpottaa muistipelin pelaamista.
- Voit myös laminoida kuvat tai päällystää ne kontaktimuovilla.
- Pelaa muistipeliä yhdessä lasten kanssa ja havainnoikaa kuvia samalla ajatuksella kuin edellisessä toimintamallissa.
- Jokainen lapsista voi pohdinnan jälkeen värittää itselleen kotiin oman muistipelin tai ottaa kopion mukaan. Näin erilaisuus-teema kulkee myös kotiin saakka.

MUSIIKIN MATKASSA MAAILMALLA

Tarvitset:

- Kartta (karttapallo, maailmankartasto tms.)
- Rekvisiittaa laululeikkiin, esimerkiksi laukku ja vaatteita

Toiminta 1:

- Tutustu alempana esiteltyyn kappaleeseen ”Matkalaulu”, jossa lauletaan eri maista ja harjoitellaan tervehtimään eri kielillä
- Valitse ennen toimintatuokiota omien perusteidesi mukaan tiettyjä maita, joita haluat esitellä lapsille tutkiessasi karttaa heidän kanssaan.
- Ota selvää millä tavalla valitsemissasi maissa tervehditään.
- Ensimmäisellä laulukerralla voitte keskittyä kappaleen harjoitteluun ja samalla laulun edetessä tarkastella eri säkeistöjen kohdalla kartasta missä tuokioon valitsemasi maat sijaitsevat.
- Voit miettiä lasten kanssa sitä, kuinka paljon erilaisia kieliä ja tapoja sanoa sama sana tai asia löytyykään.

Toiminta 2:

- Palaa lasten kanssa aiemmin harjoiteltuun kappaleeseen ”Matkalaulu”. Kappaleen ja valitsemiesi maiden tervehdysten tultua lapsille tutuksi voit lisätä lauluun leikin: yksi lapsi kulkee muiden laulaessa tilassa, kunnes on aika tervehtiä uutta ystävää. Lapsi valitsee laulun tässä kohdassa tilallensa uuden ”maailman matkaajan” tai kerää lisääntyvää kulkijajoukkoa.

Matkalaulu:

Matkustan ympäri maailmaa, laukussa leipää ja piimää vaan.
 Jos mua hiukkasen onnistaa, niin uuden ystävän saan.
 Saavunpa keskelle Ranskan maan, laukussa leipää ja piimää vaan.
 Yksin ei tarvitse ollakaan, nyt uuden ystävän saan.
 Kun sanon PÄIVÄÄ, hän sanoo BONJOUR.

Matkustan ympäri maailmaa, laukussa leipää ja piimää vaan.
 Jos mua hiukkasen onnistaa, niin uuden ystävän saan.
 Saavunpa keskelle Ranskan maan, laukussa leipää ja piimää vaan.
 Yksin ei tarvitse ollakaan, nyt uuden ystävän saan.
 Kun sanon PÄIVÄÄ, hän sanoo GOD DAG.

ARJEN KÄYTÄNNÖT

Ryhmän materiaalit

Ota monikulttuurisuuskasvatus luontevaksi osaksi ryhmän arkea materiaalien kautta. Niitä hankkiessa tai luodessa pyri saamaan ryhmään leluja, kirjoja, kuvia ja musiikkia joissa ilmenee maailman monimuotoisuus esimerkiksi ulkoisten tai kielellisten seikkojen myötä.

Tähtilapsi

Ota toimintakauden ajaksi tavaksi viettää jokaisen lapsen omaa tähtilapsi-viikkoa. Jokainen saa vuorollaan loistaa ryhmän tähtenä! Voit määritellä tähtilapsi-viikot esimerkiksi lasten syntymäpäivien mukaan tai muulla tavalla. Ei haittaa, vaikka samalla viikolla säkenöisi useampikin lapsi, kunhan oma vuoro vain koittaa jokaiselle.

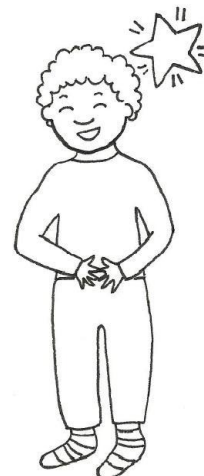
Tähtilapsi-viikon ideana on tutustua lapseen ja antaa hänelle tilaisuus kertoa itsestään. Monikulttuuristen lasten ollessa vuorossa voidaan heidän kulttuuriaan ja taustaansa tarkastella tässä yhteydessä esittelyhetken aikana.

Ideoita tähtilapsen esittelyhetkeen:

- perhe tai hoitopaikka valmistaa pahvisen ”julisteen”, johon kootaan tietoa ja kuvia lapsesta
- lapsi esittelee perheensä
- lapsi esittelee perheensä ja tärkeät läheisensä
- lapsi esittelee esimerkiksi lempilelunsa tai

lempilelunsa

- lapsi kertoo synnyinmaastaan
- lapsi kertoo, mitä kieliä hän osaa puhua

Lapset kartalla	Maalaa tai hanki seinälle suuri maailmankartta. Merkitse ne maat, joista päiväkodin lasten ja henkilökunnan perheet ovat lähtöisin. Voit esimerkiksi kiinnittää lasten kuvat kartan ulkopuolelle ja yhdistää kuvat narulla omiin maihinsa.
Unimusiikki	Valitse päivälepoaikaan rauhallista musiikkia, jossa esiintyy tuutulauluja ryhmän monikielisten lasten toisella kotikielellä laulettuna. Tuttu kieli ja rauhallinen melodia lohduttaa erityisesti lasta, joka on aivan alkuvaiheessa uuteen kulttuuriin totuttautumisessa.
Kirjojen lukemista	Luetaan yhdessä lasten tuomia, kotikielisiä kirjoja. Voit itse yrittää suomentaa kirjat tai pyytää lasten perheet avuksi.
Tervehtiminen	Ota tavaksi liittää päivittäin jonkin toiminnan, esimerkiksi piirituokion osaksi jokaisen paikalla olevan lapsen huomioiminen tervehtimillä tai toivottamalla vaikkapa hyvää huomenta tai hyvää päivää. Voit tervehtiä kutakin lasta itse tai yhdessä ryhmän kanssa. Erilaisten kulttuurien huomioiminen tapahtuu luontevasti, kun tervehdit monikulttuurisia lapsia heidän toisella kotikielellään.
Juhlava arki	Voit ottaa ryhmäsi eri kulttuuritaustojen huomioimisen luontevasti osaksi esimerkiksi piirituokiota. Viikonpäivien ja muun ajan seurannan yhteydessä voit käsitellä lasten kanssa vuosiympyrää, johon on koottu ryhmäsi lasten tärkeät juhlat ja ajankohdat. Voitte keskustella juhlasta, esimerkiksi divalista yhdessä. Aiheeseen syventyminen tarkemmin onnistuu esimerkiksi kuvia katselemalla tai suunnittelemalla toimintaa juhlan mukaan.

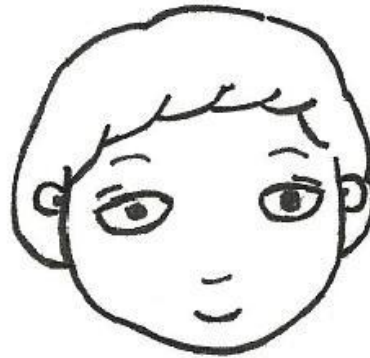

LIITTEET

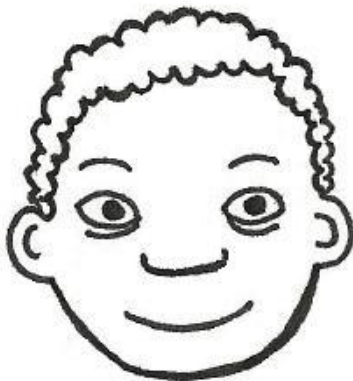
Liite 1: MUISTIPELIN MATERIAALI

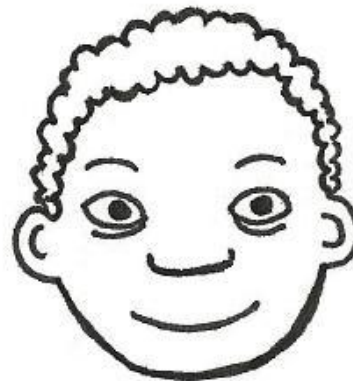
POI-KA

POI-KA

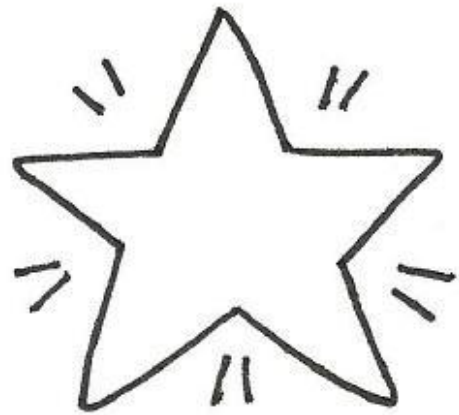
POI-KA

POI-KA

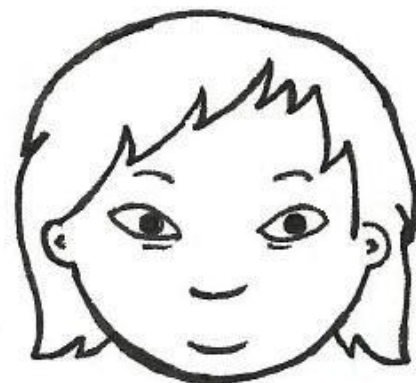
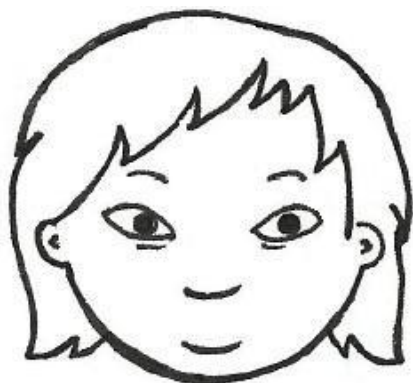

MAA-PAL-LO MAA-PAL-LO

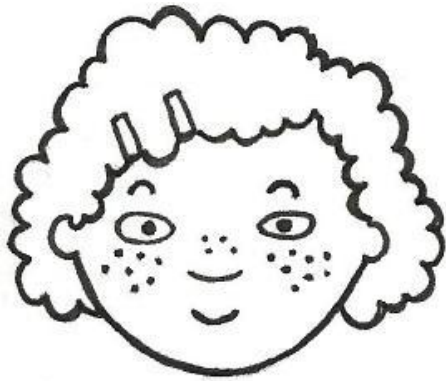
TÄH-TI

TÄH-TI

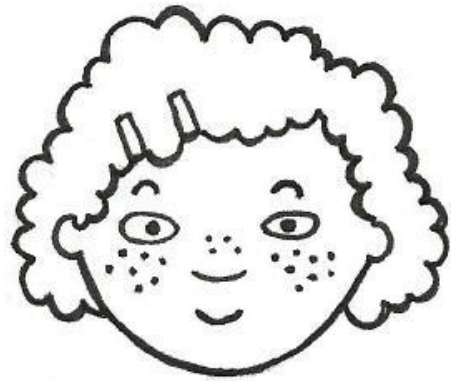

TYT-TÖ

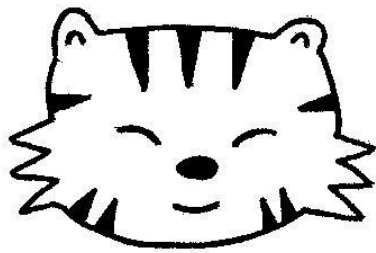
TYT-TÖ

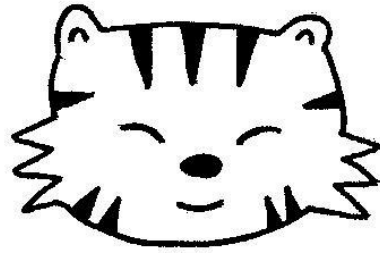
TYT-TÖ

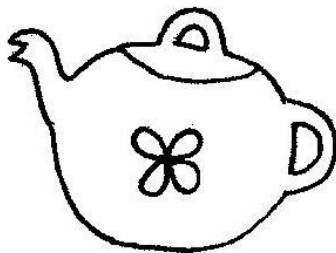
TYT-TÖ

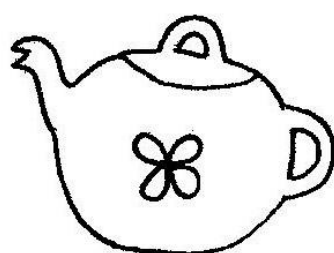
TII-KE-RI

TII-KE-RI

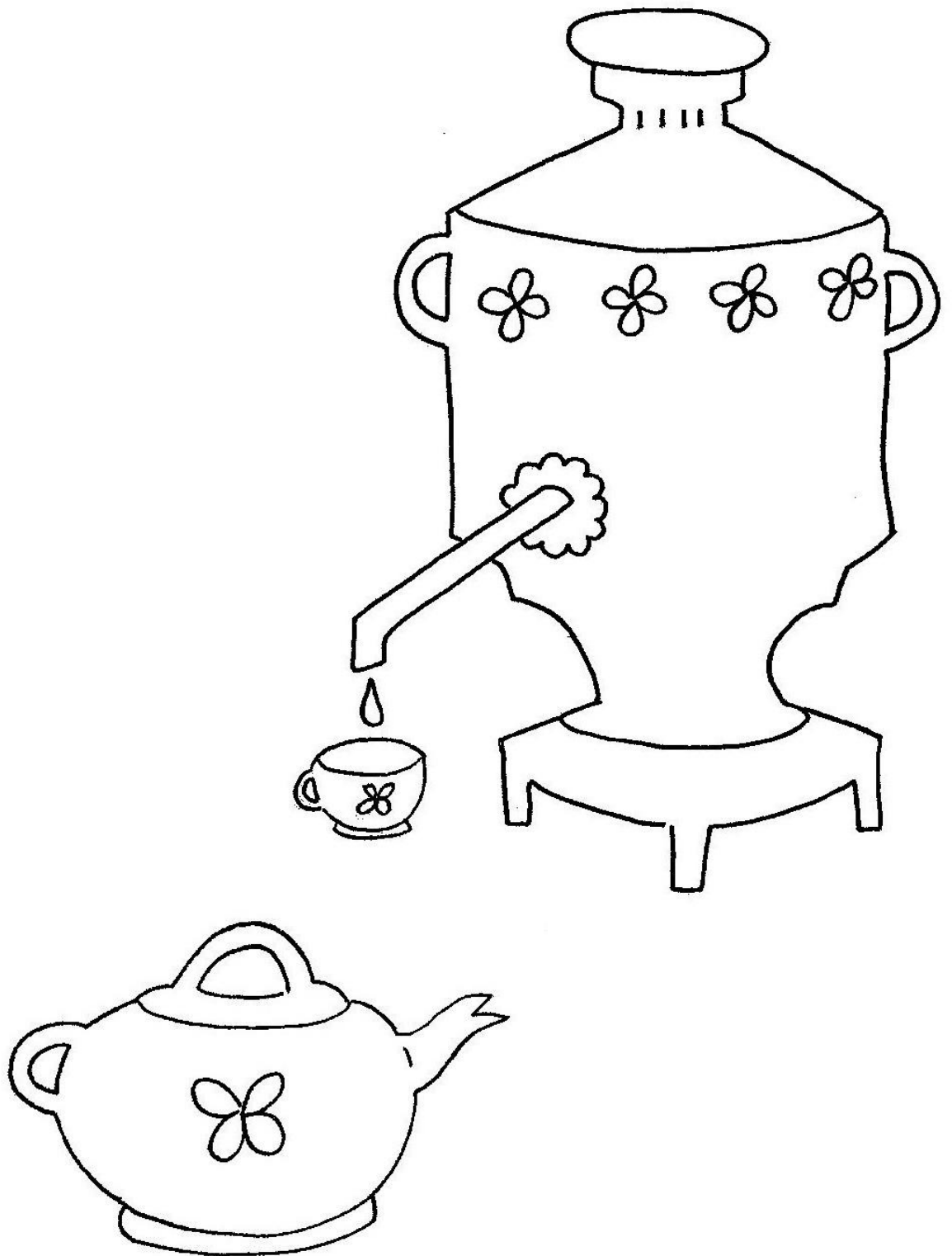

KAN-NU

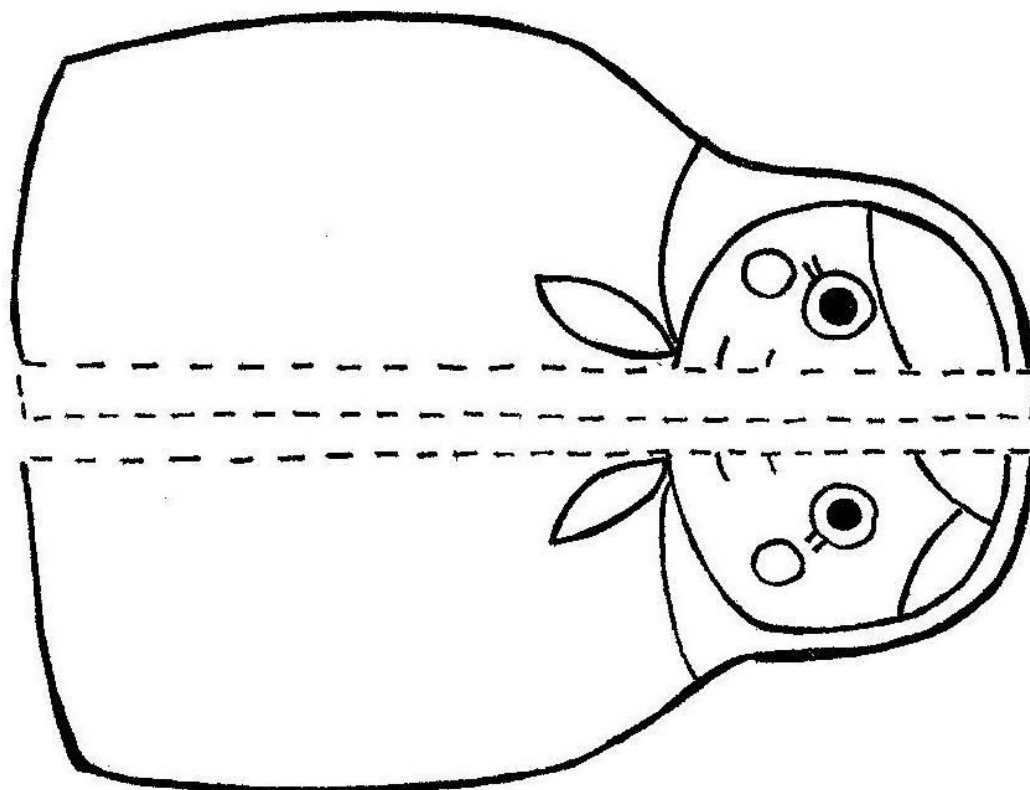
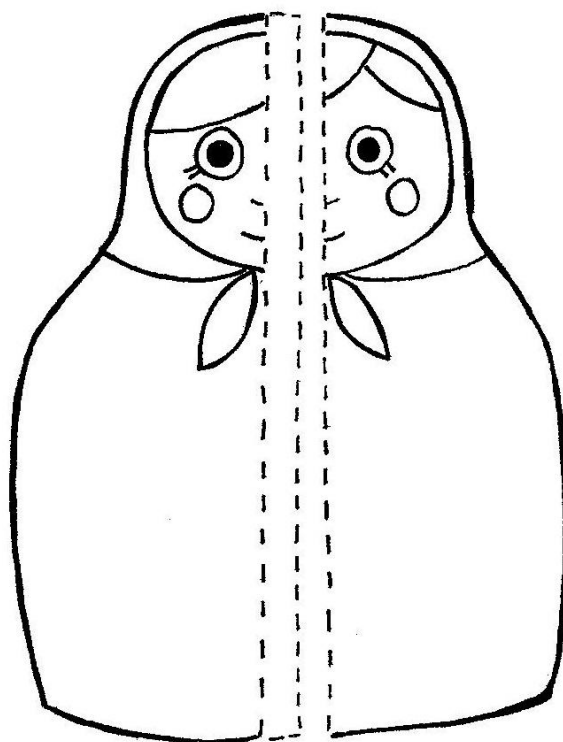
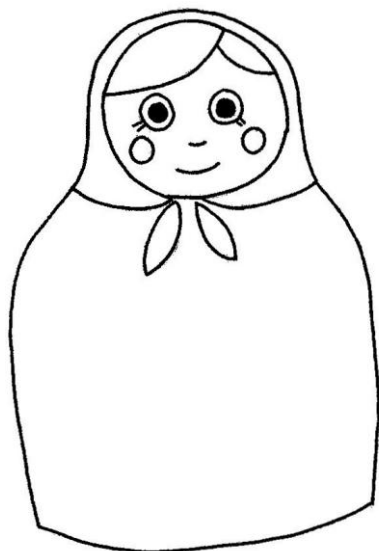

KAN-NU

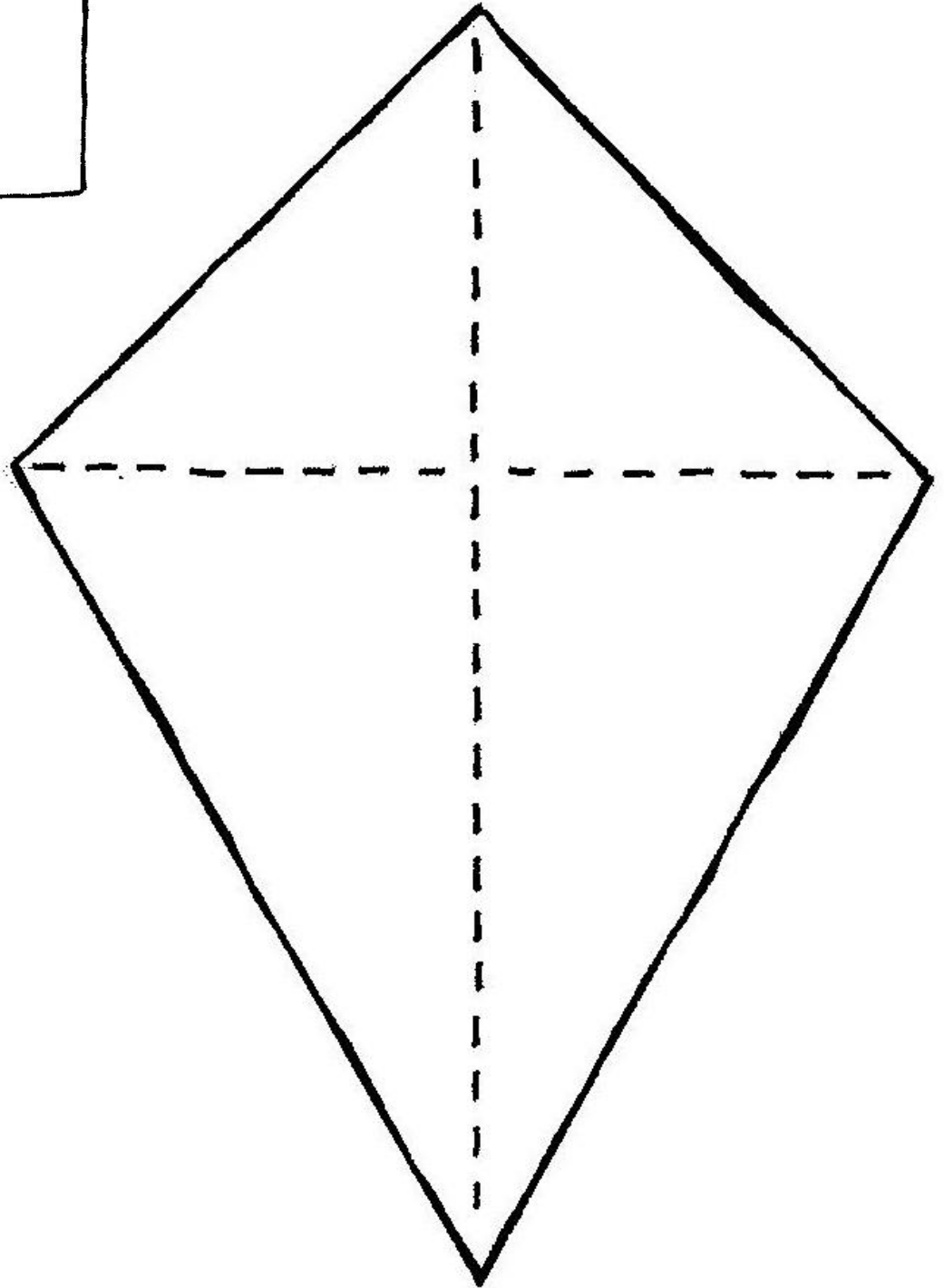
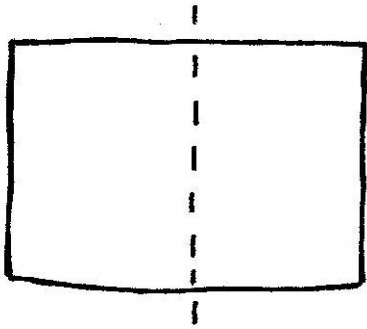
Liite 2: VÄRITYSKUVA – SAMOVAARI JA TEEKANNU

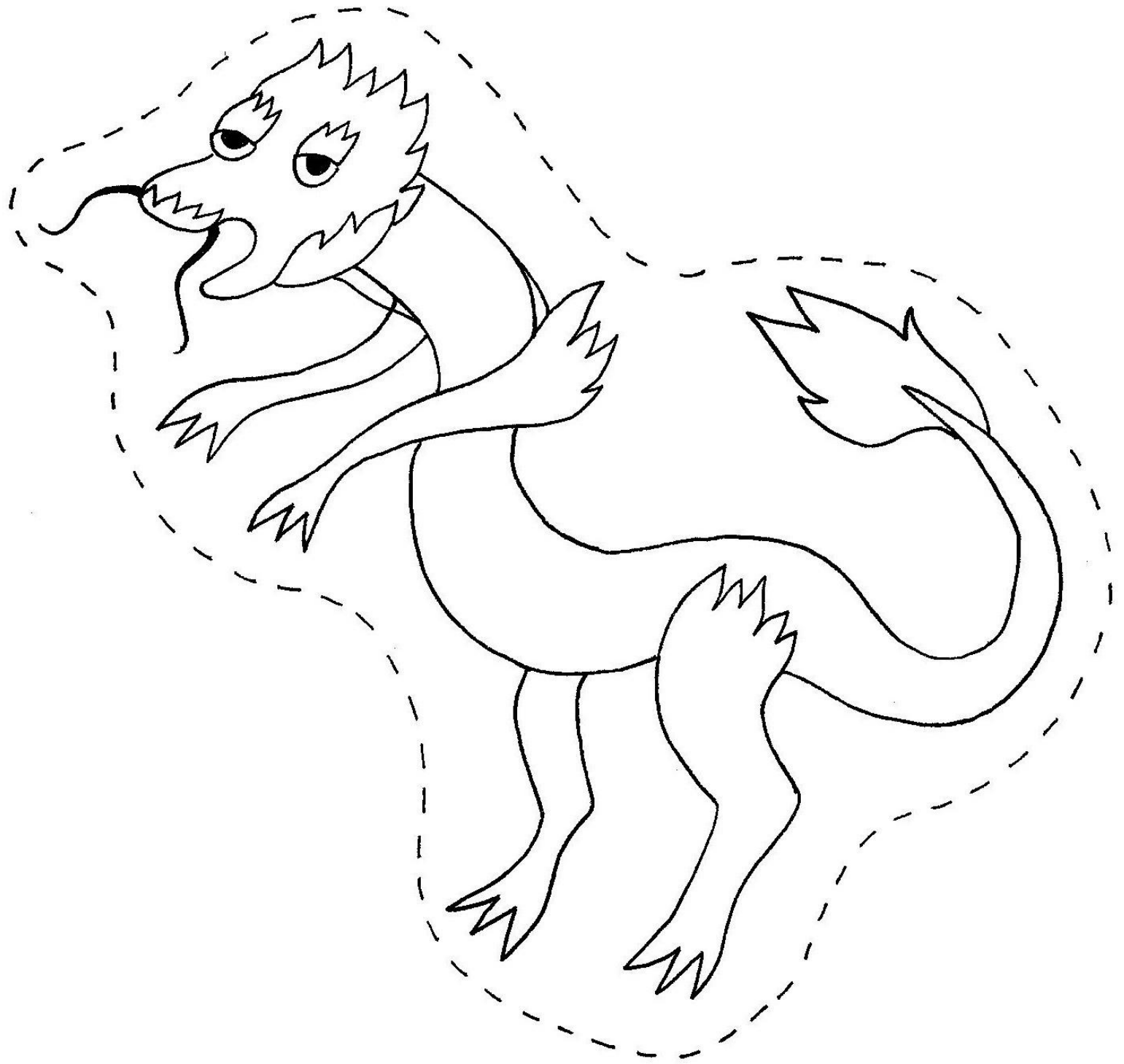
Liite 3: MAATUSKA

Liite 4: LEIJA

Liite 5: LOHIKÄÄRME

LÄHDEVIITTEET

Russian Crafts. Internet-sivut. www.russian-crafts.com

Salmio & Kemppainen-Koivisto. 2006. Matkalla suvaitsevaisuuteen. Kauhava: Suomen YK-liitto r.y.

Suomi-Kiina-seura. Internet-sivut. www.kiinaseura.lasipalatsi.fi

Suomi-Venäjä-seura. Internet-sivut. www.venajaseura.com

Suomen Yk-liitto. Internet-sivut. www.ykliitto.fi

